

Vlaams
Parlement

vergadering **C183 – OPE14**
zittingsjaar 2010-2011

Handelingen

Commissievergadering

Commissie voor Mobiliteit en Openbare Werken

van 24 maart 2011

INHOUD

Verslag van het Rekenhof over het wegwerken van gevaarlijke punten en wegvakken in Vlaanderen - 37-J (2010-2011) - Nr. 1 Gedachtewisseling met het Rekenhof, mevrouw Hilde Crevits, Vlaams minister van Mobiliteit en Openbare Werken, en het Agentschap Wegen en Verkeer Vraag om uitleg van de heer Peter Reekmans tot mevrouw Hilde Crevits, Vlaams minister van Mobiliteit en Openbare Werken, over het verslag van het Rekenhof over het wegwerken van gevaarlijke punten en wegvakken in Vlaanderen - 1617 (2010-2011)	3
Vraag om uitleg van de heer Marino Keulen tot mevrouw Hilde Crevits, Vlaams minister van Mobiliteit en Openbare Werken, over trajectcontrole op de E17 - 1559 (2010-2011)	34

■

Voorzitter: de heer Jan Peumans

Verslag van het Rekenhof over het wegwerken van gevaarlijke punten en wegvakken in Vlaanderen

- 37-J (2010-2011) - Nr. 1

Gedachtewisseling met het Rekenhof, mevrouw Hilde Crevits, Vlaams minister van Mobiliteit en Openbare Werken, en het Agentschap Wegen en Verkeer

Vraag om uitleg van de heer Peter Reekmans tot mevrouw Hilde Crevits, Vlaams minister van Mobiliteit en Openbare Werken, over het verslag van het Rekenhof over het wegwerken van gevaarlijke punten en wegvakken in Vlaanderen

- 1617 (2010-2011)

De voorzitter: De heer Beckers heeft het woord.

De heer Jozef Beckers, Raadsheer bij het Rekenhof: Voorzitter, de Nederlandse Kamer van het Rekenhof heeft een onderzoek gedaan van het project in verband met het wegwerken van gevaarlijke punten en wegvakken. Het project was gestart in juni 2001. Er werd een ontwerp van mobiliteitsplan gemaakt met het doel het aantal dodelijke slachtoffers met de helft te verminderen tegen 2010. Er was ook een resolutie van het Vlaams Parlement in mei 2002, waarin een versnelling werd gevraagd van de werkzaamheden en investeringen voor zwarte punten. Er was ook het Christoffeloverleg, dat plaatsvond van april tot juli 2002.

Het hoofddoel was het verminderen van het aantal dodelijke slachtoffers met de helft. Een van de middelen was het wegwerken van iets meer dan 800 gevaarlijke punten in een periode van vijf jaar met een budget van 500 miljoen euro, of per jaar 100 miljoen euro. Aangezien de administratie te kampen had met een capaciteitsprobleem, zou dat gebeuren met de hulp van een coördinerend studiebureau. Daarvoor werd de uitgave geraamd op 25 miljoen euro. Ook zou er gewerkt worden met studiebureaus per provincie.

Dat bedrag van 500 miljoen euro zou betaald worden via het Financieringsfonds voor schuldafbouw en eenmalige investeringsuitgaven (FFEU). De 25 miljoen euro voor het studiebureau zou via het Vlaams Infrastructuurfonds betaald worden.

Wat we onderzocht hebben, is de voorbereiding van het project en de gunningen, de uitvoering van het project, de evaluatie van de werkzaamheden van het hele project en hoe het Vlaams Parlement werd geïnformeerd.

In het hele project waren een aantal actoren: het Agentschap voor Wegen en Verkeer (AWV), het coördinerende studiebureau, namelijk de Tijdelijke Vennootschap "Veilig Verkeer Vlaanderen" (TV 3V), dat belast was met het opmaken van de voorontwerpen en het opvolgen van de werkzaamheden van de provinciale studiebureaus – één per provincie –, die als derde actor het eigenlijke ontwerp moesten maken en belast waren met het opvolgen van de infrastructuurwerken zelf. Uiteraard waren er dan nog de aannemers, die op het terrein belast waren met de uitvoering van de werken.

Wat de projectvoorbereiding betreft, heeft ons onderzoek uitgewezen dat die raming van de kostprijs en de uitvoeringstermijn weinig onderbouwd waren. Bij de raming werd uitgegaan van prijs van 620.000 euro per gevaarlijk punt. Een kleine vermenigvuldiging laat natuurlijk toe dat met het toen uitgetrokken budget per jaar men negentien jaar nodig zou hebben om die 800 gevaarlijke punten weg te werken. Dat heeft geleid tot de beslissing om in plaats van 25 miljoen per jaar gedurende vijf jaar 100 miljoen euro per jaar te investeren in het wegwerken van de gevaarlijke punten.

Wat de gunning van het contract aan het coördinerend studiebureau betreft, zijn er een aantal bijzondere punten naar voren gekomen, zoals het feit dat de Europese publicatie zeer laattijdig is gebeurd. In de praktijk was er maar één dag: van 27 op 28 juni 2002. Men heeft ook maar acht dagen gegeven, namelijk 21 juni plus acht. Op dat vlak heeft men toch een fout gemaakt.

Wat de onderhandelingsprocedures met het studiebureau betreft, heeft men zonder meer een aantal dingen aanvaard. Er werd bijvoorbeeld geen degressieve ereloonregeling bedongen, wat toch wel nodig was. Het was niet duidelijk welke prestaties al dan niet inbegrepen waren. Achteraf heeft dat aanleiding gegeven tot bijkomende onderhandelingen over vergoedingen voor prestaties waarin niet was voorzien. Er waren ook bijkomende opdrachten, die aanleiding gaven tot uitgaven ten belope van 3,85 miljoen euro. Dat is een substantiële uitbreiding van een overheidsopdracht, in strijd met het gemeenschapsrecht.

Wat de gunning van de infrastructuurwerken betreft, die werden in grote mate oké bevonden. We hebben er 31 van de 150 onderzocht en over het algemeen kunnen we ze oké noemen.

Over de huidige stand van zaken van de uitvoering krijgt u een uiteenzetting van AWV, maar begin 2010, tijdens de audit, waren 450 van de 800 punten uitgevoerd, dus niet tijdens de in het project voorziene vijf jaar. Van de 450 zijn er 304 met infrastructurele ingrepen gebeurd, 146 met kleine ingrepen. 32 procent betrof dus kleine ingrepen. Van de 50 gevaarlijkste punten, werden er 31 uitgevoerd, 22 met een infrastructurele ingreep en 9 met kleine ingrepen. Begin 2010 was er dus 56 procent uitgevoerd.

De prijs is geëvolueerd van 500 miljoen euro naar 897 miljoen euro begin maart 2010, dat is bijna plus 80 procent.

Ook de dienstverlening, het contract en de betalingen aan het studiebureau zijn geëvolueerd van een raming van 25 miljoen euro en contractueel 21 miljoen euro, naar 42 miljoen euro begin vorig jaar aan het studiebureau zelf. Daar kwam nog 12 miljoen euro bij voor erelonen voor provinciale bureaus. Dat is all-in en zat niet echt in de ramingen toen het project startte.

Die uitbreiding is in strijd met de wetgeving betreffende overheidsopdrachten. Als Nederlandse kamer hebben we op 29 juni van vorig jaar ingevolge artikel 29 van het Wetboek van Strafvordering, de procureur des Konings geïnformeerd over wat hier is gebeurd. Dit is in strijd met het gemeenschapsrecht. De substantiële uitbreiding schendt de principes van gelijkheid en mededinging.

Het totaal van de bijkomende opdrachten aan TV 3V, inclusief inflatie en dergelijke, bedraagt meer dan 114 procent van het bedrag dat in 2002 werd geraamd, namelijk 21,7 miljoen euro. Dat is zowel juridisch als op andere gebieden een ernstige fout.

De opvolging was blijkbaar ook niet optimaal. De financiële uitvoeringsgegevens waren niet altijd betrouwbaar. Het percentage verrekeningen, de overeenkomst tussen aannemer en bestuur bij wijzigingen in de aanneming, is 8,4. Dat is wel een lager percentage dan in een vorige audit in 2006 en er is veel variatie tussen de beste en de minst goede: van bijna 5 tot bijna 11 procent. Soms werden zelfs schadevergoedingen voorgesteld als verrekeningen, wat uiteraard niet mag en niet kan – daar is zelfs een btw-aspect bij. Ook aan de provinciale bureaus werden onverschuldigde erelonen voor verrekeningen betaald, dat is merkwaardig.

Ook de intresten zijn belangrijk voor de periode van 2002 tot 2009 en bedragen meer dan 1,7 miljoen euro. In de jongste cijfers, tot 2010, is zelfs sprake van 2,8 miljoen euro. Dat zijn belangrijke bedragen ten gevolge van al die zaken, die als verwijlintresten werden betaald.

Audits naar kwaliteit en efficiëntie van door dit bureau geleverd werk, zoals werden voorzien in de kaderovereenkomst, hebben niet plaatsgevonden. Wel was er een tevredenheidsonderzoek over de samenwerking tussen het agentschap en het coördinerend bureau en daaruit bleek het merkwaardige feit dat er vooral gebrek was aan toezicht op de werken door die provinciale bureaus. Achteraf werd dat voor een gedeelte door de administratie, het agentschap, opgevangen.

De gegevens waarmee men heeft gewerkt, waren natuurlijk heel belangrijk. Het Nationaal Instituut voor de Statistiek (NIS) heeft natuurlijk het nadeel dat het pas heel laat cijfers levert. Pas in 2010 kregen we de ongevallencijfers over 2007 en 2008. Het maken van prognoses in het ontwerp is uiteraard niet gemakkelijk als men niet over gegevens beschikt of over

onbetrouwbare gegevens. Wat altijd blijkt, is dat de ongevalstatistiek een sterke daling toont. Er zijn natuurlijk correcties, want er zijn ook invloeden van bijvoorbeeld meer politietoezicht, wijzigende verkeersstromen of flitscamera's. Al die zaken spelen een rol in de sterke daling, maar de daling is er in elk geval.

Er is ook een samenwerking met de universiteit van Hasselt in verband met een wetenschappelijke methodiek die ontwikkeld zou moeten worden om meer betrouwbare gegevens te genereren voor het evaluatiesteunpunt van het ministerie van Mobiliteit en Openbare Werken van de Vlaamse Gemeenschap.

De informatieverstrekking aan het Vlaams Parlement gebeurt niet gestructureerd. Die bestaat wel in de beleidsbrieven. De budgettaire of financiële informatie aan het Vlaams Parlement is dus heel beperkt. In jaarverslagen van het FFEU kan men wel gegevens vinden maar die zijn alleen op de website te vinden en worden niet rechtstreeks aan het Vlaams Parlement gecommuniceerd.

In het verslag hebben wij een aantal aanbevelingen geformuleerd. Een van de vier grootste aanbevelingen is dat voor dergelijke infrastructuurwerken een kosten-batenanalyse en een nauwkeurige studie moeten worden gemaakt. Ook het projectmanagement moet worden verbeterd. En vooral de overheidsreglementering, die zeer complex is, moet strikt worden nageleefd. De informatie aan het Vlaams Parlement zou veel meer gestructureerd moeten gebeuren. Het Vlaams Parlement heeft in 2002 een motie goedgekeurd over het versnellen van de infrastructuurwerken en investeringen in die zwarte punten en zou dan ook voortdurend moeten worden geïnformeerd over de opvolging daarvan.

De minister onderschrijft in haar antwoord in grote mate die vaststellingen. Zij heeft aan het Agentschap Wegen en Verkeer (AWV) gevraagd een actieplan uit te werken en daarover aan het Vlaams Parlement te rapporteren.

Wat de rechtmatigheid van de toekenning van bijkomende overheidsopdrachten aan TV 3V betreft, heeft zij ons op 24 februari het bijkomende advies van een advocatenbureau bezorgd. De minister heeft niet gezegd dat ze het eens was met dat advies maar wij hebben het wel in onze teksten verwerkt waar dat nodig was.

De voorzitter: Bijlage 5, het advies van dat advocatenbureau, zit niet in het dossier maar kan nog worden toegevoegd.

De heer Tom Roelants, administrateur-generaal van AWV: Ik zal een reactie geven op de verschillende aspecten die in het verslag van het Rekenhof zijn opgenomen. Ik zal ook even de context schetsen waarbinnen dat project tot stand is gekomen.

Er was een doelstelling in verband met verkeersveiligheid. Wanneer men wil werken aan verkeersveiligheid, dan zijn er drie sporen om dat doel te bereiken. Er moet worden gewerkt aan 'education' of bewustwording tot een verkeersveilig gedrag, 'enforcement' of handhaving en 'engineering' of het projectmatig, infrastructureel aanpakken van potentieel gevaarlijke punten (de drie E's).

In het kader van dat derde spoor is dit project opgezet. Er is gekozen voor een versnelde aanpak, met name om 800 punten in een periode van vijf jaar weg te werken. Vorige week was er discussie over het aantal projecten en de daaraan gekoppelde budgettaire verdeling. De projecten zijn gekozen op basis van ongevalstatistieken: cijfers over zwaar- en lichtgewonden en over dodelijke slachtoffers in het verkeer. Die cijfers verschillen per provincie. De budgetten zijn verdeeld volgens de noodwendigheden om die projecten per provincie te kunnen realiseren.

Ik wil even wijzen op de totaal nieuwe aanpak van AWV. Dat gaat om de snelle en uniforme aanpak van 800 kleine en middelgrote projecten in één algemeen project. Voordien pakten we links en rechts gevaarlijke punten aan op ons investeringsprogramma. Die vaststelling heeft onder meer geleid tot dat project.

De ondersteuning van AWW door een studiebureau via het systeem van het gedelegeerd bouwheerschap was totaal nieuw. Dat studiebureau heeft ook de voorontwerpen gemaakt. Normaal maken wij die zelf op en gaat het ontwerp naar een studiebureau. Wat de detailontwerpen betreft, zijn we wel gewoon om met studiebureaus te werken. Wat de centrale projectaansturing van die studiebureaus betreft, wordt de controle op dat provinciale studiebureau ook uitbesteed aan TV 3V. Dat was totaal nieuw.

Wij hebben ook een stuk van onze controleopdracht en het geclusterd aanbesteden uitbesteed. Ik vermeld het omdat het in de rapportering soms aanleiding gegeven heeft tot wat verwarring. We konden perfect rapporteren op het niveau van een geclusterde aanbesteding, een aanbesteding dus van een aantal projecten samen. De detailrapportering heeft soms wat moeilijkheden opgeleverd, vandaar een aantal terechte opmerkingen van het Rekenhof.

Ik wou nog eens duidelijk op de verschillende taken van een gedelegeerd bouwheerschap wijzen. Wat ook heel specifiek was, is dat de controle op de uitvoering door derden is uitbesteed. Ook een deel van de administratieve opvolging, het nakijken van vorderingstaten, het nakijken van aannemers, het nakijken van facturen en verrekeningen, de rapportering is uitbesteed. Dat heeft geleid tot een aantal problemen rond het afstemmen van externe rapportering, aangezien het extern bureau geen toegang mocht en kon krijgen tot ons intern netwerk en interne databanken. Er werden dus twee databanken naast elkaar opgebouwd en de gegevens werden uitgewisseld. In een aantal rapporteringen heeft het Rekenhof dan ook terecht opgemerkt dat er lacunes waren of dat een aantal gegevens niet overeen kwamen.

Ik wil het ook nog even hebben over de rol van de verschillende partners in dit project. We hebben geprobeerd om het project uit te werken met zoveel mogelijk betrokkenheid van alle partners. Het Agentschap Wegen en Verkeer heeft een gedelegeerd bouwheer, TV 3V, aangesteld. We hebben de projecten in vier bewegingen geselecteerd. Ook de gouverneurs van de provincies zijn betrokken. Ook in de monitoring hebben we medewerking gekregen van de gouverneurs, de gemeenten, de lokale politiezones. Via het systeem van de mobiliteitsconvenants hebben we de projecten uitgewerkt tot concrete ontwerpen en realisaties op het terrein.

Het Rekenhof had een aantal opmerkingen over de projectvoorbereiding en de projectgunning. Een eerste conclusie van het Rekenhof ging over de raming van de kostprijs. Het getal dat hier genoemd is, klopt. Men heeft een berekening gemaakt en is nagegaan wat op het reguliere investeringsprogramma de jaren ervoor betaald werd en wat de inrichtingskost was voor een gevaarlijk punt. We deden het dus al, maar als we aan dat tempo zouden voortwerken zou het negentien jaar geduurd hebben om alle gevaarlijke punten weg te werken. Men heeft dus onderzocht wat we in het verleden besteed hebben. Men heeft dat bedrag vermenigvuldigd met 800 punten en men is tot een bedrag van 500 miljoen euro gekomen.

Ik wil erop wijzen dat het bedrag een investeringsbedrag is zoals het op onze investeringsprogramma's verschijnt: exclusief onteigeningskosten, studiekosten, kosten voor proeven, rioleringskosten. In 2002 zijn er afspraken gemaakt om een beperkt aantal rioleringsinvesteringen te doen, om te vermijden dat die projecten voor vertragingen zouden zorgen. We beslisten om een deelbudget vrij te maken om rioleringskosten rechtstreeks te financieren. Die kosten waren dus initieel niet gepland.

Ik wil er ook op wijzen dat het moeilijk is om een raming te maken op een moment dat de verschillende projecten nog niet eens geselecteerd zijn. Er bestond wel een lijst van gevaarlijke punten, maar de afspraak was dat als er recentere zwarte punten ontstonden, men die zou opnemen in de projecten. Die projecten waren niet gekend op het moment van de opstart van het project. Het is dus moeilijk om daar een raming van te maken, laat staan dat we wisten welke oplossing we aan elk van die projecten gingen geven. In een aantal gevallen was de oplossing bijvoorbeeld een aparte afslagstrook te maken of de verkeerslichtenregeling aan te passen. Dit is een totaal andere projectkost dan wanneer een punt volledig heringericht

moet worden of wanneer er een tunnel moet komen. Op het moment van de raming van het project wisten we niet welk gevaarlijk punt we via welke oplossing zouden aanpakken.

Als we nu terugkijken naar een raming van 2001 of 2002, dan moet er een inflatiecorrectie op worden toegepast – het Rekenhof erkent dat ook. Dit moet ook meegerekend worden. Uiteraard hebben ook de timing en de uitvoering zelf hun invloed gehad op de uiteindelijke kostprijs.

Wat de inschatting van de uitvoeringstermijn betreft, wil ik erop wijzen dat een financiering op vijf jaar niet gelijk te stellen valt met een uitvoering op vijf jaar. Aanvankelijk was gezegd dat we vijf jaar lang 100 miljoen euro zouden krijgen. Dit project wordt gefinancierd via het FFEU. Wij krijgen onze FFEU-middelen na de budgetcontrole. Het FFEU 2010 wordt theoretisch toegekend in de zomer 2010. Het is natuurlijk moeilijk waar te maken, als wij de laatste schijf in de zomer van een bepaald jaar krijgen, om op het einde van het jaar al die projecten op het terrein te hebben uitgevoerd. De redenering is altijd geweest dat, in het licht ook van ons investeringsprogramma, in de periode nadat alle middelen ter beschikking zijn gesteld, alles aanbesteed is. Dan zitten we weer met het probleem dat de financiering achterloopt. Als het project meer middelen vraagt, schuift de timing mee op.

We hebben ook enorm veel tijd gestoken in het creëren van draagvlak en het structureren van dat project. Daardoor heeft het project ook een zekere vertraging opgelopen.

Als laatste punt vermeld ik nog de onteigeningsprocedure. We hebben dat gemonitord. Voor dit project is de gemiddelde tijd tussen het opmaken van een eerste schatting door het aankoopcomité en het verwerven van het laatste perceel veertien maanden.

Voor de voorbereiding en de gunning maakt het Rekenhof een bedenking in het kader van risicomanagement. Wij hebben daarop gereageerd door te stellen dat een project van 800 kleine en middelgrote projecten niet hetzelfde is als het realiseren van één groot project. Het decreet op het risicomanagement bij grote infrastructuurprojecten is in werking getreden in 2002. Toen was dit project al in volle opstartfase.

Wel hebben wij risicomanagement binnen dit project toegepast. Ik zal straks een aantal voorbeelden geven. Ik verwijs naar een procedurehandboek, dat wij volledig hebben uitgewerkt, net als een ontwerphandboek. Er is ook een verantwoordelijkheidsmatrix uitgetekend. Er is veelvuldig overlegd, via Provinciale Auditcommissie (PAC) en Provinciale Commissie voor Verkeersveiligheid (PCV). Ook is er intern overleg op organisatieniveau tussen TV 3V en AWW, tussen AWW en de studiebureaus, tussen TV 3V en de studiebureaus. Dat moest er juist voor zorgen dat er zo veel mogelijk uniformiteit en eenheid in zat, dat gemaakte afspraken werden nagekomen en dat eventuele problemen zo snel mogelijk werden gedetecteerd en een structurele oplossing zouden krijgen.

In verband met de projectvoorbereiding en de onderhandelingen wordt gesteld dat er te weinig onderhandelingen zijn geweest en dat bepaalde zaken niet mee in de onderhandelingen betrokken zijn. Eerst en vooral is in het kader van die onderhandelingen, in drie rondes, het ereloon van TV 3V teruggebracht van een initiële 5 procent naar 4,4 procent. In het contract zijn heel veel verduidelijkingen aangebracht met betrekking tot de prijzen en de taken, zodat ook enkele in het begin niet in te schatten taken qua prijsvorming al mee in die kaderovereenkomst opgenomen waren.

Er is gekozen voor een kaderovereenkomst. Een aantal taken waren niet gekend. De concrete punten waren niet gekend, de oplossingen evenmin. Dan kun je die taken en de omvang ervan niet op voorhand inschatten. Je kunt wel verwachten dat die zich zullen voordoen, maar inschatten hoe frequent en in welke mate het studiebureau die in rekening moest brengen, was zeer moeilijk.

Daarom hebben we bepaalde taken buiten dat procentuele ereloon gehouden en hebben we daarvoor prijsafspraken gemaakt, bijvoorbeeld voor het opmaken van streefbeeldstudies.

Waar een aantal gevaarlijke punten na elkaar kwamen op eenzelfde wegvak, hebben wij aan TV 3V gevraagd om eerst een streefbeeld voor dat wegvak op te maken. Die taak is buiten het procentuele ereloon gehouden, omdat we niet konden inschatten over hoeveel streefbeelden het zou gaan. Er zijn wel afspraken gemaakt hoe bijkomende opdrachten verrekend zouden worden.

Ik wijs op het specifieke van een kaderovereenkomst. We krijgen opmerkingen dat we opdrachten zouden hebben toegewezen aan TV 3V die initieel niet waren opgenomen. Een kaderovereenkomst heeft juist tot doel om op een soepele manier te kunnen omgaan met een project dat nog niet helemaal is uitgekristalliseerd. Daarom hebben wij binnen die kaderovereenkomst in de loop van het project verder gewerkt met individuele deelcontracten. De prijs is daarin vastgelegd ofwel via het procentuele ereloon ofwel via een aantal afgesproken prijsmechanismen.

De discussie met het Rekenhof gaat er in essentie over of die deelcontracten behoren tot de kaderovereenkomst of niet. In dat laatste geval zijn het bijkomende opdrachten die aan het studiebureau TV 3V zijn toevertrouwd. Daarover hebben wij een juridisch advies gevraagd.

Wat die bijkomende opdrachten betreft, hebben wij dus een standpunt, dat we ook juridisch hebben laten bevestigen. Initieel bij de toekenning van die bijkomende opdrachten hebben we daarvoor een positief advies gekregen van de Inspectie van Financiën. Toen wij merkten dat er daar discussie over bestond, hebben wij daarover ook de juridische dienst van het departement Mobiliteit en Openbare Werken gecontacteerd en hebben we achteraf – en dat is het advies waar het Rekenhof en de minister daarstraks naar verwezen – extern ook nog juridisch advies ingewonnen en dat achteraf nog overgemaakt aan het Rekenhof.

Het advies van die instanties bevestigen ons initiële standpunt dat deze opdrachten wel degelijk tot de kaderovereenkomst behoren en daarin kunnen worden ondergebracht. Het arrest Preetext waarnaar verwezen wordt, is dan ook niet van toepassing.

De voorbereiding en de gunning van de studieopdrachten is volgens het Rekenhof in het algemeen correct verlopen. Het gaat dan over de studiecontracten van de provinciale studie bureaus. Ook de gunning van de infrastructuurwerken, de contracten met de aannemers, zijn correct verlopen volgens het Rekenhof, althans voor de dossiers die ze hebben nagekeken.

Het Rekenhof heeft een aantal conclusies en opmerkingen genoteerd over de stijging van de kostprijs tijdens de projectuitvoering. Ik heb al verklaard hoe moeilijk het was om de raming op te maken en welke onzekerheden er waren. Wat die raming tijdens de uitvoering heeft doen afwijken van de initiële raming, is onder andere onze bewuste keuze voor de integrale aanpak.

We hebben er in de looptijd van het project voor gekozen, juist door het zoeken naar dat draagvlak via die Gemeentelijke Begeleidingscommissies (GBC's), PAC's en PCV's, om, bij problematische situaties die naar boven gekomen zijn op het vlak van doorstroming, verkeersleefbaarheid en andere initiatieven of projecten die in die zone al lopende waren, voor een integrale aanpak te gaan. Dat houdt in dat we ons project daarop aligneren en een aantal investeringen zelfs meenemen in dit project. Uiteraard gaat het dan om investeringen die initieel niet gepland waren.

Als er op een kruispunt niet alleen een probleem is van verkeersveiligheid, maar ook van doorstroming en er dus filevorming is, is de oplossing zeker niet te vinden in een extra fasering via verkeerslichten, want dan verhoog je de roodtijd voor andere weggebruikers en vererger je het probleem van de doorstroming. Ofwel focus je dan op het verkeersveiligheidsprobleem en doe je het toch, maar zo vergroot je een ander probleem. Ofwel kies je voor de integrale aanpak en kom je tot een aantal oplossingen die de kostprijs beïnvloeden.

Zo hebben wij gekozen voor een aantal tunneloplossingen. Ik verwijs naar een project op de N31, waar wij het verkeersveiligheidsprobleem, het doorstromingsprobleem en het probleem van de missing link, zoals het ook in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen gekend is, samen aanpakken. In Kortrijk is er een ander project waar we ervoor gekozen hebben om een vrijliggende busbaan – op de slide is dit de rechtse afslagstrook – op te nemen. Uiteraard werkt dit allemaal kostprijsverhogend.

In Maldegem hebben we het project tijdens de uitvoering aangepast. We wisten dat dit rond punt op een traject van uitzonderlijk vervoer lag. Tijdens de uitvoering heeft Bombardier, een van de firma's die gebruikmaakt van dat traject uitzonderlijk vervoer, te kennen gegeven dat zij, wegens een nieuw stel grotere en zwaardere trams, wilden dat de wendbaarheid op dat kruispunt verder werd aangepast. Daarom is ook dit project duurder uitgevallen dan wij initieel hadden ingeschat.

Op de volgende slide ziet u een project op de N44. Een van de studiebureaus van het consortium TV 3V was bezig met de herinrichting van een schoolomgeving. Wij wilden een paar honderd meters verder een gevaarlijk kruispunt aanpakken. Wij hebben die twee zaken samen in één project aangepakt.

U ziet hier een voorbeeld van een fietsbrug in As. Verder zijn er voorbeelden van gerealiseerde fietstunnels. In die projecten hebben we extra inspanningen gedaan voor de zwakke weggebruiker, meer dan in een klassiek project. Bij de selectie van die gevaarlijke punten hebben we het gewicht van licht- en zwaargewonden en dodelijke slachtoffers onder de fietsers met 50 procent verhoogd. Zo hebben we die gevaarlijke punten en situaties extra naar voren gehaald zodat we in de oplossing zeker voldoende rekening konden houden met de zwakke weggebruiker. We hebben daar grote inspanningen gedaan, die natuurlijk wel kostprijsverhogend hebben gewerkt.

Uiteraard heeft niet elk project kostprijsverhogend gewerkt. We hebben dat nagekeken. Als we de projecten rangschikken van goedkoop naar duur, zijn de laatste 40 projecten de duurste, die ervoor zorgen dat dit project boven de initieel geraamde gemiddelde kostprijs komt. Uiteraard houden we dan wel rekening met de huidige monetaire waarde en hebben we op de initiële raming een inflatiecorrectie toegepast. 40 van de 800 projecten hebben ertoe geleid dat dit project aanzienlijk duurder uitgevallen is.

De vraag werd ook gesteld waarom in dit geval voor een duur project werd gekozen en in een ander geval niet. We hebben elk project individueel afgewogen en in een aantal gevallen zijn wij niet op de globale integrale aanpak ingegaan omdat we één punt niet afzonderlijk konden aanpakken. Ik geef het voorbeeld van de A12, waar een aantal gevaarlijke punten op liggen. De keuze was: ofwel pakken we heel de A12 aan, ofwel doen we een aantal kleine ingrepen om de verkeersveiligheid te bevorderen. Dat hebben we gedaan in de praktijk. De integrale aanpak hebben we niet gedaan wegens budgettaire redenen.

Ik toon u een overzicht van waar de 40 duurste projecten zijn gesitueerd.

Wat de stijging van de uitvoeringstermijn betreft, herhaal ik wat ik daarstraks zei. Als de financiering in de loop van het project niet gerealiseerd wordt zoals initieel vooropgesteld, en als uiteraard ook de projectkosten zelf oplopen zodat extra budgettaire jaren nodig zijn om die te kunnen lenigen, is dat een uitleg waarom dat project vandaag nog in uitvoering is.

Ik sta stil bij de prioriteit in aanpak omdat daar opmerkingen bij gemaakt zijn. Het Rekenhof stelt dat 62 procent, of 31 op 50, van de meest prioritaire projecten zijn aangepakt. Ik wil dit voor alle duidelijkheid afzetten tegen de 56 procent, op het moment dat het rapport van het Rekenhof is gemaakt, van het aantal projecten dat in het geheel is aangepakt. Het verschil is niet groot maar het geeft wel aan dat van de meest prioritaire projecten, meer projecten zijn aangepakt gemiddeld genomen dan in het geheel. Ik kom daar straks in een grafiekje op terug.

Wat de top vijftig betreft, erkennen wij uiteraard de cijfers van het Rekenhof, maar we willen voor de volledigheid geactualiseerde cijfers meegeven. Gisteren waren 36 van die projecten afgewerkt en er zijn nog 14 projecten af te werken. Daarvan zijn er 2 in uitvoering en er is 1 aanbesteed en wacht op uitvoering. Er zijn ook een aantal goedgekeurde ontwerpen bij en een aantal projecten in de ontwerpfase.

Ik geef enkele voorbeelden. We hebben een aantal grote en belangrijke prioritaire projecten, waarvan één in Mechelen waarvan we nu pas het ontwerp aan het voltooien zijn en dat we binnenkort in aanbesteding zullen geven. Het heeft een aantal jaren geduurd vooraleer we een draagvlak hadden. We hadden een ontwerp gemaakt en uiteindelijk geen bouwvergunning gekregen. We zijn opnieuw naar het overleg gegaan en hebben uiteindelijk het project nagenoeg in zijn initiële vorm opnieuw kunnen voorleggen. We kunnen het binnenkort aanbesteden en uitvoeren. Het krijgen van een draagvlak en alle partners meekrijgen in het project, heeft in een dergelijk prioritair project voor vertraging gezorgd.

Voor een aantal andere projecten is er geen draagvlak te vinden. Zo zijn er een aantal projecten in het Leuvense waarbij we heel wat discussie hebben gehad over gevaarlijke punten op de ring en waar alleen maar tunneloplossingen als ideale oplossing naar voren werden geschoven, terwijl uit onze analyses bleek dat dat in een aantal gevallen, zoals aan de Naamse Poort, technisch niet mogelijk was. Uiteindelijk is gekozen voor een kleinschalige oplossing en is de grote oplossing niet gerealiseerd, en in sommige gevallen is het project nog altijd hangende omdat er geen draagvlak te vinden is voor een oplossing waar iedereen achter kan staan.

De volgende grafiek toont aan dat bij de selectie van de punten, de gemiddelde prioriteit van die punten wel degelijk hoger lag dan de laatste selectie. Dat toont aan dat op het einde de projecten al minder prioritair waren dan bij de eerste selectie. Die grafiek is meer uitgesproken dan de cijfers van het Rekenhof, namelijk 62 procent ten opzichte van 56 procent. Dat heeft te maken met het feit dat er bij de meest prioritaire projecten een aantal heel ingewikkelde projecten waren waar heel wat discussies aan voorafgegaan zijn. We hebben die als eersten opgestart, maar wat de concrete realisatie betreft, is dat verschil kleiner geworden, namelijk slechts een dikke 6 procent.

Wat het aspect van de ereloonregeling betreft en het feit dat er niet in een degressieve ereloonregeling is voorzien, wat door het Rekenhof wordt betreurd, erkennen we dat die keuze toen is gemaakt. Die keuze is echter ook van toepassing geweest in de eerste kaderovereenkomst met onze provinciale studiebureaus die het project in ontwerp verder hebben uitgewerkt. Bij de provinciale studiebureaus hebben wij de kaderovereenkomst na twee jaar vernieuwd. Toen hebben we wel een degressieve ereloonregeling in het contract ingebracht. Dat toont aan dat wij zelf, voor het Rekenhof, ook al die conclusie hebben getrokken en waar mogelijk, een bijsturing hebben gedaan.

Ik wil verwijzen naar de opmerking van het Rekenhof waarom de degressieve ereloonregeling niet is toegepast wanneer met TV 3V de aanvullende opdracht werd afgesloten. Toen hebben we van de Inspectie van Financiën heel duidelijk de opdracht gekregen om de aanvullende opdracht onder exact dezelfde voorwaarden te doen als de initiële opdracht.

Wat de provinciale studieopdrachten betreft, is er een discussie met het Rekenhof over het feit dat een aantal ontwerp opdrachten die in principe naar de provinciale studiebureaus moesten gaan, uiteindelijk zijn uitgebreid door TV 3V. Ik zei daarnet al dat ze volgens ons zijn inbegrepen in de kaderovereenkomst. Dat werd bevestigd door een aantal andere instanties. Dat principe was niet alleen in de kaderovereenkomst voorzien maar ook in de overeenkomsten met de andere provinciale studiebureaus. Daarin was expliciet gesteld dat niet al die gevaarlijke punten in de ontwerpfase noodzakelijk naar hen zouden gaan, dat wij het recht hadden om ze ook nog aan een ander studie bureau toe te wijzen. Dat geeft aan dat het initieel al in beide contracten opgenomen was.

Het gaat om gecombineerde dossiers: als een van de partners van TV 3V in een bepaalde gemeente in het kader van een module 13 bezig is met een fietspadenproject en als daarbij het kruispunt opnieuw moet worden aangelegd, vinden wij het logisch dat wij daar geen twee verschillende studiebureaus op zetten en geen twee verschillende ontwerpen voor laten opmaken. Zo heeft een studiebureau dat in opdracht van Aquafin al bezig was met een ontwerp voor collectoren in Gent op dezelfde plaats een probleem van verkeersveiligheid aangepakt. Wij vonden het logisch om die opdracht aan datzelfde studiebureau toe te wijzen. De kaderovereenkomst liet ons dat toe.

In Boortmeerbeek had een van de partners van TV 3V al een overeenkomst om een schoolomgeving opnieuw in te richten en er via module 13 fietspaden aan te leggen. Wij hebben een kruispunt, dat ook op dat traject lag, aan hetzelfde studiebureau gegeven. Zo zitten we niet met twee verschillende studiebureaus, waardoor je die ontwerpen op elkaar moet afstemmen, enzovoort. In Eeklo was het studiebureau al bezig met een doortochtproject. Ook daar hebben wij ons gevaarlijk punt daaraan gekoppeld. Dit heeft aan de Vlaamse overheid geen euro meer gekost aangezien TV 3V contractueel verplicht was om dit voor hetzelfde ereloon te doen dat wij aan het provinciale studiebureau zouden betalen. Ook dat was zo afgesproken.

De kaderovereenkomst met TV 3V liep over vijf jaar. Het was voorzien dat dit met één jaar kon worden verlengd. Na die zes jaar stelden wij vast dat het project nog niet afgewerkt was. Toen moesten wij kiezen. Ofwel neemt AWV het project over, ofwel laten wij TV 3V een aantal zaken nog verder afwerken. Het is heel moeilijk om een gevaarlijk punt halverwege de uitvoering of halverwege het ontwerp over te nemen. Daarom spraken wij af met TV 3V dat zij projecten zouden afwerken tot op een punt waarop het overdraagbaar was.

Als het ontwerp klaar is, komt het naar AWV. AWV zorgt er dan voor dat het project aanbesteed en uitgevoerd wordt. Als het project al in uitvoering was, volgt TV 3V het project verder op tot aan de voorlopige oplevering. Zo hebben wij de aanvullende opdracht aan TV 3V gegeven om het grote project van de gevaarlijke punten af te werken totdat wij het project op een duidelijk definieerbaar moment konden overnemen.

Op dat moment moesten wij kiezen. Ofwel moesten wij de markt opnieuw bevragen en het risico lopen dat de markt niet groot genoeg meer was om te vermijden dat er studiebureaus voorkennis hadden. Op dat moment waren er al een achttal studiebureaus actief in dat project. Dan moesten wij uiteindelijk toch een bureau vinden dat zich dan eerst helemaal moest inwerken. Ofwel moesten wij ervoor kiezen om TV 3V in aanvulling op de afgesloten opdracht een nieuwe opdracht toe te kennen. Ook daar heeft de Inspectie van Financiën ons het gunstig advies gegeven om dit te doen, op voorwaarde dat dit onder exact dezelfde contractuele voorwaarden zou gebeuren als onder de initiële overeenkomst. Zo spraken wij af met TV 3V dat zij nog 162 projecten in studieontwerp zouden afwerken of begeleiden en dat zij 169 projecten in uitvoering zouden afwerken.

Het Rekenhof maakte een opmerking over de eindafrekening. Er waren een aantal dubbeltellingen van kleine ingrepen. Wij hebben dat toegegeven. Wij meldden aan het Rekenhof dat wij al op 3 juli 2009 hebben gemeld aan TV 3V dat wij dat hebben vastgesteld, met de afspraak dat die verrekening in min zou worden opgemaakt. Het Rekenhof heeft dat ook vastgesteld. Het gaat over een dubbeltelling van 30.000 euro op een totaalbedrag van 34 miljoen euro. Ondertussen is die verrekening opgemaakt, goedgekeurd en vereffend.

Ik maak voor wat betreft de eindafrekening nog een onderscheid omdat die getallen ongenueanceerd naar voren worden geschoven. Initieel was er 25 miljoen euro voorzien. Nu is dat 54,2 miljoen euro. Als we die getallen uitsplitsen, wat het Rekenhof heeft gedaan in zijn rapport, hebben wij 12 miljoen euro studieopdrachten voor de gecombineerde dossiers. Ik heb u uitgelegd waarom wij hebben gekozen voor die gecombineerde dossiers.

De bijkomende opdrachten hebben 3,85 miljoen euro gekost. Deze opdrachten stonden al in de kaderovereenkomst inzake betaling en verrekening. Het gaat over streefbeeld- en doorstromingsstudies. Het restant van de prijsverhoging is te wijten aan het oplopen van de projectkost. Zoals ik u al aangegeven heb, zijn dat wegens de integrale aanpak de veertig duurste projecten. Ook blijft er een deel inflatie over.

Inzake de projectuitvoering maakt het Rekenhof opmerkingen over de verrekeningen. In 2006 was er al een audit rond verrekeningen; het Rekenhof maakt de vergelijking daarmee. Het Rekenhof erkent dat het percentage gezakt is. Het stipt aan dat er nog wat verschillen zijn.

Ik heb twee kleine kanttekeningen bij dat percentage; ze staan vermeld in dat rapport. Dat percentage bevat ook nog niet goedgekeurde verrekeningen. Dat betekent in principe dat het nog wat lager kan uitvallen. De eindverrekeningen in min zijn niet systematisch opgemaakt. Als dat wel het geval zou zijn, zou het percentage ook lager uitvallen.

Het Rekenhof erkent de daling. Er zijn bijstellingen gebeurd in de loop van het project. Het Rekenhof vermeldt een dienstorder van ons agentschap dat in de loop van het project werd ingevoerd. We hebben dat in het procedurehandboek van TV 3V mee geïmplementeerd. Het Rekenhof merkt op dat we dat niet altijd correct hebben toegepast. Bij onze nieuwe beheersovereenkomst van februari heb ik dat ook toegelicht. Daar zijn afspraken rond gemaakt. Ik heb al verwezen naar Maldegem waar in de loop van het project, tijdens de uitvoering, Bombardier liet weten dat het meer ruimte nodig had voor tramstellen waar het traject uitzonderlijk vervoer op dat moment niet op ingesteld was. De nieuwe tramstellen waren zwaarder. We hebben het project dan bijgestuurd. Dat is uiteraard verrekend. Ik wil daarmee aangeven dat niet elke verrekening te wijten is aan een slecht ontwerp of vergissingen van het studiebureau.

Er bestaat een discussie over de betaling van de erelonen. In de eerste kaderovereenkomst met de provinciale studiebureaus werd gesteld dat er geen ereloon of verrekening zou worden betaald. In de tweede overeenkomst werd dat gespecificeerd. Er zou geen ereloon of verrekening te wijten aan fouten van het studiebureau worden betaald.

Artikel 7 van het KB van 26 september 1996 ondergraaft het principe van de eerste kaderovereenkomst. Een wijziging aan het project buiten de wil van het studiebureau om, en waar het studiebureau werk voor moet presteren, moet aan het studiebureau worden vergoed. Als wij bijvoorbeeld vragen om het project opnieuw uit te tekenen, om de inrichting en de dimensies van de rotonde aan te passen, dan moet het studiebureau de plannen hertekenen. Een bepaling dat daarop geen ereloon mag worden gevraagd, houdt geen steek. Dat is niet hard te maken in een rechtbank tegenover artikel 7 van het KB. Er zijn wel degelijk erelonen op betaald. Ik verwijs nog naar een lopend juridisch advies. Ook daarover hebben we dus een juridisch advies gevraagd. Dat bevestigt dat artikel 7 van het KB correct moet worden toegepast waar dat kan.

Er loopt ook nog een discussie over de bepaling in de deelovereenkomst die stipuleert dat er hoe dan ook geen ereloon of verrekeningen mogen worden betaald. Op de kaderovereenkomst wordt wel een uitzondering toegestaan. In het licht van de uitkomst van die discussie zullen wij uiteraard de correcte toepassing doen van zowel artikel 7 van dat KB als van de kaderovereenkomsten, conform de vraag van het Rekenhof.

We hebben het verwijt gekregen dat er geen onderscheid gemaakt werd tussen een schadeclaim en een verrekening. We hebben dat erkend tegenover het Rekenhof. We hebben aan het Rekenhof uitgelegd hoe dat komt. Als er op een werf een probleem wordt vastgesteld, maakt het voor de aannemer niet uit hoe wij dat procedureel afhandelen. Hij wordt gewoon geconfronteerd met extra kosten. We kunnen dat via een verrekening regelen als de aannemer extra prestaties moet leveren. De aannemer kan ook schade of nadeel lijden van de situatie op de werf. Hij maakt daarin geen onderscheid. Hij komt naar ons met zijn meerkosten en vraagt om daar iets aan te doen. In de eerste fase van onze rapportering werd die vraag van de

aannemer opgenomen. We hebben dat parallel behandeld. Op het einde van het traject zijn de zaken uitgesplitst.

We hebben dat op vraag van het Rekenhof nagekeken, en er is op geen enkele schadeclaim btw betaald. Dat was, naast het procedurele, uiteraard de grootste zorg van het Rekenhof. We hebben dat correct afgehandeld. Op een verrekening betalen we wel btw. Er is dus op geen enkele van de vijftien schadeclaims btw betaald. We hebben ons ertoe verbonden een aantal zaken bij te sturen, zodat we het overzicht van de schadeclaims beter kunnen volgen.

Ook wat de verwijlintresten betreft, hebben we al in de loop van het project bijstellingen gedaan. Er is een actieplan opgemaakt. We hebben regelmatig opvolgingsvergaderingen samen met het beleidsdomein Financiën en Begroting, dat optreedt als beheerder van de middelen van het FFEU. Ook met het Departement Mobiliteit en Openbare Werken, waar de afdeling Boekhouding en Begroting zich situeert, hebben we regelmatig opvolgingsvergaderingen. In de loop van 2010 hebben we een traject opgezet om de vervallen facturen een voor een te screenen en in de mate van het mogelijke zo snel mogelijk te betalen of toch minstens deels te betalen, zodat die verwijlintresten worden gestuit. Ik kan u meedelen dat het bedrag van de openstaande facturen op één jaar tijd is teruggedrongen van 7 tot 1,4 miljoen euro.

Over de projectuitvoering en het aspect van de kwaliteitscontrole heeft het Rekenhof ons verweten dat dit contractueel, in de kaderovereenkomst was voorzien, maar dat we daar geen gebruik van hebben gemaakt.

Ik verwijst naar een aantal documenten en structurele acties die we hebben genomen om de kwaliteit te bewaken. Er is een leidraad geweest, een handleiding voor als er een bepaald probleem van verkeersonveiligheid is, voor als er gegevens van de ongevallenanalyses aan de oppervlakte komen. Daarin staat volledig uitgeschreven hoe men van die analyses komt tot de meest raadzame concrete oplossing. We hebben die leidraad trouwens ook omgezet in een vademecum. Van elk van die documenten hebben we trouwens een exemplaar mee. Ze zijn ter beschikking. We hebben die trouwens nu eveneens ter beschikking gesteld van studie bureaus, van externe bureaus, zodat die gemaakte kwaliteitsafspraken een blijvend karakter hebben. Dit project heeft ertoe geleid dat die structurele afspraken ook zijn geïmplementeerd.

Een tweede afspraak betreft de verantwoordelijkheidsmatrix. Dat is een heel moeilijk gegeven. Ik heb daar in het begin ook naar verwezen. We zaten met een aantal nieuwe verantwoordelijkheden. TV 3V, als gedelegeerd bouwheer, heeft dingen gedaan die we nog nooit hadden uitbesteed. Dat heeft ons genoodzaakt heel duidelijk te documenteren in die matrix wie wat doet, wie wat beslist, initieert, op zich neemt en uitvoert.

We hebben ook een kwaliteitshandboek opgemaakt, een volledig gedocumenteerd procedurehandboek. Destijds was dat binnen ons agentschap het eerste project. Ook daarvan heb ik een voorbeeld mee. Elke procedure, elk formulier, elk sjabloon dat TV 3V moet gebruiken en dat we intern ook gebruiken, hebben we gedocumenteerd in dit project. Er zijn dus echt wel inspanningen gedaan om dat project gestructureerd en kwaliteitsvol aan te pakken.

Dat brengt me bij het laatste aspect, dat van de projectevaluatie en de informatievoorziening. Het Rekenhof was vrij scherp over de monitoring. Ik wijs erop dat we op eigen initiatief, samen met TV 3V en ook in samenwerking met de provinciegouverneurs, ervoor hebben gezorgd dat er een zesmaandelijks enquête gebeurt bij alle politiezones waar we de aanpak van gevaarlijke punten hebben opgeleverd en uitgevoerd. Daarbij peilen we naar recente ongevallencijfers.

Dankzij die politiezones hebben we die cijfers ook binnengekrepen. Nu, we kunnen niet garanderen dat die volledig zijn: van een aantal politiezones hebben we gedeeltelijke cijfers gekregen, van andere niets, van andere zeer volledige cijfers. Onze eerste analyse leert ons

echter dat ter zake een meer dan positieve tendens waar te nemen valt. Uiteraard zal er een meer wetenschappelijke analyse daarvan moeten gebeuren. Ik denk dat de minister daar straks ook terugkomt. Daarvoor willen we het steunpunt inschakelen, maar dan moeten er natuurlijk voldoende betrouwbare wetenschappelijke gegevens kunnen worden geleverd. Daarop komen we straks ook nog terug.

Wat de informatieverstrekking aan het parlement betreft, wijs ik erop dat we op elke parlementaire vraag over de gevaarlijke punten – en dat zijn er tot nu toe meer dan honderd geweest – hebben geantwoord, met lijsten, overzichten en cijfers. We hebben uitleg gegeven bij een aantal cijfers. Ook hebben we elk jaar naar aanleiding van de beleidsbrief van de minister bij de rapportage over de uitvoering van resoluties een stand van zaken gegeven van dit project. Op vraag van de minister hebben we ook een voorstel van rapportage mee, op papier. Ik denk dat de minister daar straks kort op terugkomt. Ik geef u een overzicht ervan. Tot op het laatste ogenblik hebben we daar nog aan gewerkt. We zullen dat zo snel mogelijk elektronisch overmaken.

Dat brengt me tot het einde van mijn betoog, waarin ik heb geprobeerd een reactie te geven op elk kritiekpunt van het Rekenhof met betrekking tot zowel de projectvoorbereiding als de projectuitvoering en de projectevaluatie. Ik heb geprobeerd aan te geven wat we hebben gedaan om op een positieve manier om te gaan met die kritiek, wat we al hadden gedaan en wat we in de toekomst nog zullen doen.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Voorzitter, geachte leden, ik dank u voor het feit dat u me dit hebt toegestaan. Ik vind het belangrijk dat AWW eerst eens een toelichting kan geven over de manier waarop het met dit project is omgegaan. Zelf zal ik me toespitsen op de dertien aanbevelingen die het Rekenhof heeft gegeven over de totaalaanpak en de manier waarop we in de toekomst met dergelijke projecten, als we die nog zouden overwegen, moeten omgaan.

Ik zal alle dertien aanbevelingen overlopen. Het Rekenhof heeft: op het einde van zijn rapport de vijf bladzijden tekst opgenomen die ik aan het Rekenhof heb geschreven. Die hebt u kunnen lezen, ik zal ze hier niet samenvatten.

Het is bijzonder moeilijk om 800 punten aan te pakken. Als je 800 punten moet aanpakken, en je kent het totale budget, maar je kent de punten en de voorstellen tot oplossing niet, dan wordt het een moeilijke oefening om dat te structureren. De uitrol die we in de volgende jaren moeten doen, heeft het project tot vandaag gehypothekeerd.

De eerste belangrijke aanbeveling van het Rekenhof is een kosten-batenanalyse voor grote, nieuwe infrastructuurprojecten. Ik verwijs naar het regeerakkoord dat de keuze maakt om een maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA) los te laten op die grote, nieuwe infrastructuurprojecten. In het kader van de ontwikkelingen masterplan hebben we ook gezegd dat er voor tramprojecten systematisch een MKBA moet gebeuren. Wat dit betreft, sluit ik me volledig aan bij de suggestie van het Rekenhof.

Ik wil wel de nuance maken dat het onmogelijk was, is en zal zijn om op 800 punten een MKBA los te laten als je niet weet wat die punten zijn. We moeten de MKBA maken voor grote infrastructuurprojecten, maar het is moeilijk om dat op die manier te doen. Het is dan ook bijzonder onwaarschijnlijk dat we in de toekomst opnieuw 800 projecten, waarvan we niet weten wat die zijn, af te werken volgens een schema zonder te weten hoe we het gaan inrichten. Dat is de eerste les die we moeten leren. We moeten dit dus niet beschouwen als een groot infrastructuurproject, maar als 800 kleine infrastructuurprojecten. Het is eveneens onmogelijk om een MKBA te maken voor alle 800 kleine infrastructuurprojecten. Je moet dat doen voor de grote projecten.

De tweede aanbeveling is: bezint eer ge begint. Een zorgvuldige voorbereiding is uiteraard noodzakelijk. Het is een keuze die indertijd is gemaakt om het bouwheerschap aan iemand

anders te geven. Die derde persoon bepaalt welke punten we gaan aanpakken en op welke manier dat moet gebeuren.

In de komende maanden zullen we ongetwijfeld debatteren over hoe we omgaan met de statistieken verkeersonveiligheid. Overwegen we om dat extern te laten doen, of houden we dat beter intern en integreren we dat in de reguliere werking van het Agentschap Wegen en Verkeer? Voor mij is dat een interessante oefening. Het Rekenhof heeft ernaar verwezen. Met het budget dat we hadden in 2000 of 2001 konden we gemiddeld 19 punten per jaar doen. Stel dat we het budget aan AWV hadden gegeven, wat hadden we dan kunnen doen? Het is heel moeilijk om die oefening achteraf te maken, maar in de toekomst zullen we die afweging wel moeten maken. Is het louter budgettair of is het ook organisatorisch?

Ik verwijs ook naar pagina 37 van de beheersovereenkomst, waarin bijzondere aandacht wordt gevraagd voor de interne controle en organisatiebeheersing, die accuraat moeten zijn, los van de vraag of een gedelegeerd bouwheer het neemt of niet.

De derde belangrijke aanbeveling heeft betrekking op de ramingen. Als je een project opstart, moet je accuraat ramen. Als je 500 miljoen euro deelt door 800 punten, dan krijg je 625.000 euro. Die keuze is gemaakt. Het is een gemiddelde kostprijs en een aantal keren is dat gelukt, maar het is jammer als je achteraf de afrekening moet maken.

Goede ramingen vooraf zijn niet alleen een probleem voor zwarte punten, maar ook in andere aanbestedingen voor andere openbare werken. Daarom geef ik bijzondere aandacht aan artikel 9 van de beheersovereenkomst en artikel 15 van de financiële betrekkingen met de verrekeningen en verwijlintresten.

De vierde aanbeveling heeft nog altijd betrekking op de voorbereiding van het project, en gaat over de toepassing van principes van het risicomanagement. Los van de vraag of het decreet daarop van toepassing is, moet je de risico's goed proberen in te schatten en er ook op een goede manier mee omgaan.

Een belangrijk aandachtspunt is dat de controle altijd een taak van de opdrachtgever moet blijven. Stel dat je in de toekomst nog met een kaderovereenkomst zou werken, dan lijkt het mij niet goed dat je de controle op de provinciale studiebureaus door het studie bureau van de kaderovereenkomst laat doen. Dat moet een taak blijven van AWV. Dat kan die taak eventueel uitbesteden, maar niet voor een kaderovereenkomst om studieopdrachten te maken. Die twee moeten van elkaar worden gescheiden.

Er was een procedurehandboek. Dat is heel belangrijk voor mij. De regering werkt aan een decretale tekst hierover. De overlegstructuren zoals ze vandaag bestaan, de provinciale auditcommissies (PAC), de provinciale commissies verkeersveiligheid (PCV), en de gemeentelijke begeleidingscommissies (GBC), zijn door die sluis gepasseerd en hebben een bepaalde vormgeving vastgeklikt die in een groot aantal gevallen duurder was dan wat initieel werd bepaald. Maar dat is natuurlijk ook het gevolg van de screening die alzo gebeurd is en die op datum van het sluiten van het contract, namelijk 2002, niet kan worden ingeschat. Die commissies hebben hun werk maar gedaan tijdens de jaren die volgden. Pas dan kon men zich focussen.

Met de vijfde aanbeveling van het Rekenhof komen we bij de regelgeving voor overheidsopdrachten. De heer Roelants heeft een aantal juridische beschouwingen gegeven. Ik heb er geen standpunt over ingenomen. Een aantal zaken zijn immers post factum. Het Rekenhof maakt nog een vierde beschouwing over de totstandkoming van het contract en de regelgeving die toen van toepassing was. Ik heb geen bijkomend advies gevraagd.

Het juridisch advies dat door AWV werd gevraagd, gaat over drie punten. De belangrijkste les die we hieruit moeten halen, is dat een goede juridische begeleiding in dergelijke dossiers enorm belangrijk is. We hebben een eigen juridische dienst, we hebben een kaderovereenkomst met advocatenkantoren, waaraan we op bepaalde momenten advies

kunnen vragen. Ik denk dat het goed is dat het op geregelde tijdstippen gebeurt, zeker bij moeilijkere contracten, om zo een ruimer advies te hebben dan alleen dat van de Inspectie van Financiën, dat er altijd is geweest, maar dat vaak vrij summier was. Bij grotere contracten is het nuttig dat we dat doen.

Ik wil hier toch nog iets opmerken. Ik zal een voorbeeld geven. Er is de kaderovereenkomst vijf plus één. Dan komt er een aanvullende opdracht. Ik kan u het advies van de Inspectie van Financiën geven. Er werd uitdrukkelijk gesteld dat we verplicht zijn ons te houden aan het basiscontract, om de ereloonpercentages te respecteren, om daarover niet te onderhandelen. Als dat wel gebeurt, keurt de inspectie het niet goed. De spanning die bestaat, is toch niet onbelangrijk. Het Rekenhof merkt terecht op dat de reglementering inzake de overheidsopdrachten niet zo makkelijk is en dat er soms spanningen ontstaan. Het is goed dat dat juridisch wordt ingedekt.

Ik ga over naar de juridische ondersteuning zelf. We hebben nu ook een expertisecentrum overheidsopdrachten binnen de afdeling juridische dienstverlening. Dat is anders dan vroeger. Vroeger gebeurde dat niet, en nu wel. Als het nodig is, moet er wat vaker advies op voorhand gevraagd worden.

De verrekeningen en verwijlintresten zijn zaken die hier in het verleden al ettelijke keren aan bod zijn gekomen. Het gaat om een van de heikele punten binnen de werking van het Agentschap Wegen en Verkeer en van het departement MOW. Ik verwijs naar artikel 15 van de beheersovereenkomst, waarin een aantal engagementen zijn opgenomen. Ik heb me in de commissie geëngageerd dat we hier jaarlijks de algemene opvolgingsrapportage rond de beheersovereenkomst voorleggen. De verwijlintresten kunnen dan mee opgevolgd worden. Ze moeten dalen. Ik heb me laten informeren. Er zijn knelpunten die maken dat de termijnen overschreden dreigen te worden. Ik denk aan de verrekeningen die nog door, bijvoorbeeld, ato vzw (adviesbureau toegankelijke omgeving), gecontroleerd moet worden. De redelijkheid moet uiteraard gerespecteerd worden. De aannemers moeten betaald worden binnen een redelijke termijn.

In het verslag van het Rekenhof zijn vijftien schadedossiers opgelijst. Daarvan zijn er vijf afgewezen, drie afgehandeld en zijn er zeven lopende. Het betreft uiteraard de schadedossiers die uitgeklaard moeten worden. Voor mij is het moeilijk aanvaardbaar dat het zo lang duurt. Dat is voor mij een groot probleem. Ik heb aan AWV uitdrukkelijk de opdracht gegeven om die zaken accuraat op te volgen en om een regelmatige rapportering te bezorgen over de stand van zaken. Als een schadedossier te lang loopt, dan zijn er jaren later mogelijk nog bijkomende kosten.

Wat de verschuldigde erelonen betreft, heeft de heer Roelants uitleg gegeven over de fout die in de uiteindelijke afrekening zat, de onverschuldigde betalingen en de afrekeningen die correct en transparant gemaakt moeten worden. We moeten daar lessen uit trekken.

Binnen de kaderovereenkomst is er een studie bureau dat de verrekeningen volledig moet opvolgen. AWV moet die verrekeningen ook doen. Die zijn niet met elkaar gelinkt. Blijkbaar worden die apart bijgehouden, wat het moeilijker maakt die afrekeningen te doen. Mij lijkt het dat we dat in de toekomst zeker moeten vermijden.

Op de monitoring van de verkeersveiligheid zijn we vorige week al ingegaan. Dankzij de samenwerking met de gouverneurs en de lokale politiezones is AWV in het bezit van een aantal cijfers. Die zijn echter nog niet gevalideerd. Ze komen wel binnen. We wachten nu op de ongevallencijfers voor 2008. We hebben die nog niet. We verwachten ze heel binnenkort. Ik zal u het schrijven overhandigen. Het steunpunt kan dan aan de slag met het onderzoek naar de effecten van het project.

Ongeveer een jaar geleden hebben we een brief geschreven aan het Steunpunt Mobiliteit & Openbare Werken, spoor Verkeersveiligheid met de uitdrukkelijke vraag om, gelet op de stand van zaken met betrekking tot de afgewerkte punten, het onderzoek te starten. Men heeft

me een vrij omstandig antwoord gegeven en gemeld dat het niet kan. Men zei me dat ze een set van verkeersveiligheidscijfers van drie jaar nodig heeft. De eerste golf punten was afgewerkt in 2005 en dus zijn 2006, 2007 en 2008 nodig om een goede analyse te maken. Dit schrijven zal aan de commissie worden bezorgd.

In de evaluatie door het steunpunt is het natuurlijk evident te verwachten dat bij budgettaire zeer ingrijpende maatregelen de effecten op de verkeersveiligheid even ingrijpend zullen zijn. De vraag is natuurlijk hoe de impact moet worden berekend, en dat kan het beste door de zware en lichte ongevallen naast elkaar te leggen en te bekijken of er nog andere factoren zijn die een rol kunnen spelen. Het is geen oefening die puur statistisch moet gebeuren. De oefening moet onderbouwd zijn en als de methodiek klaar is, moeten we die heel accuraat en snel kunnen toepassen, ook op andere herinrichtingen van de Vlaamse overheid. Het is de bedoeling om een methodiek te ontwikkelen die toepasbaar is op allerhande projecten.

Ik kom tot de informatieverlening aan het parlement. Tot een paar dagen geleden werden over het zwartepuntenprogramma 315 schriftelijke vragen gesteld en 17 vragen om uitleg. De betogen van parlementsleden tijdens andere besprekingen, bijvoorbeeld die over de beleidsnota's, worden daar niet bij geteld. We hebben de vragen ook gescreend. De opbouw van de vragen is altijd een beetje anders. Dat is voor het parlement niet gemakkelijk, maar dat is ook voor AWV niet gemakkelijk, want die moet zich iedere keer in de logica van de vraagsteller verplaatsen en steeds rapporteren op de wijze waarop de vraagsteller de vraag stelt.

Ik heb daarom gevraagd aan AWV om een voorstel van rapportering op zesmaandelijke basis uit te werken. Ik heb gevraagd om het ontwerp ervan vandaag mee te geven met het Rekenhof, want het is voor mij van belang dat ik volgend jaar geen rapport krijg van het Rekenhof waarin staat dat de rapportering nergens op lijkt. Die rapportering mag van mij ook gaan over de al afgewerkte punten, zodat ze klaar en duidelijk zijn.

Ik heb ook de lijst mee van de 800 punten. Ook die kan worden uitgedeeld, maar het is nog geen lijst volgens de rapporteringsmethodiek. Er staat op over welk punt het gaat, wanneer het werd uitgevoerd of in welke fase het zich bevindt, wat het heeft gekost en wat de impact ervan is op de totale prijs. Die tabellen hebben we voor u meegebracht. Ik heb ook de laatste stand van zaken bij waaruit blijkt waar we vandaag staan.

Ik stel voor om tot de volledige afwerking van het project op zesmaandelijke basis te rapporteren, maar het parlement is natuurlijk vrij om daarover te oordelen.

De huidige stand van zaken is al een klein beetje veranderd sinds vorige week, want ondertussen zijn een paar projecten opgeleverd. In het totaal heeft 95 procent van de projecten nu een goedgekeurd ontwerp. 84 procent is aanbesteed, 75 procent is in uitvoering of uitgevoerd en 66 procent uitgevoerd.

Nog iets in verband met de afwerking. De rol van TV 3V dooft uit en wordt overgenomen door AWV. Er zijn nog 41 ontwerpen af te werken, maar ik vraag me nu af of het 41 ontwerpen zijn die nog door TV 3V moeten worden afgewerkt. Ik vermoed eigenlijk dat een aantal daarvan door AWV zal worden afgewerkt. Het merendeel zou klaar moeten zijn tegen deze zomer. Zoals de heer Roelants zei, zitten er nog een aantal complexe projecten tussen. Vervolgens kunnen dan de aanbestedingen volgen. Zoals ik vorige week al zei, is het de bedoeling om in 2013 alle projecten gegund te krijgen en volledig af te werken.

De voorzitter: Mevrouw Van den Eynde heeft het woord.

Mevrouw Marleen Van den Eynde: Voorzitter, ik heb een aantal vragen voor de sprekers van vandaag en in de eerste plaats voor de spreker van het Rekenhof. Het is duidelijk dat het contract dat werd afgesproken, een slecht contract was. Het bleef niet enkel bij het wegwerken van zwarte punten. We kunnen het bijna een blunderboek noemen, en misschien is zelfs dat een beetje zacht uitgedrukt, want voor bepaalde zaken lijkt het eerder op een

frauduleus verhaal, zeker als we letten op het grote aantal overtredingen die gebeurd zijn. Ik verwijs naar de Europese mededingingsregels, want ook daarover hebt u een melding gemaakt bij de procureur des Konings. Ik vraag me af wat daarvan de mogelijke gevolgen zijn en wie de verantwoordelijkheid zal moeten dragen. Hebt u daar enig zicht op? Hoe is dit in eventuele andere dossiers uit het verleden gebeurd? Is het de verantwoordelijke minister? Is het AWV?

Ik zou ook graag meer willen weten over de bijkomende overeenkomst, want daar is ook discussie over. Er was inderdaad heel veel vertraging in de werkzaamheden en de vorige regering heeft toen besloten om voor een verlenging van de kaderovereenkomst te kiezen. Is dit volgens u de juiste beslissing? AWV geeft aan waarom het dat op die manier heeft gedaan. Hoe had de Vlaamse Regering dit volgens u moeten aanpakken?

AWV heeft een hele uiteenzetting gegeven over de manier waarop het een aantal zaken heeft geregeld. U hebt de weerleggingen kunnen horen. Denkt u dat u een aantal gegevens niet hebt gekregen? Wat vindt u van de weerleggingen? Ik meen dat u ze ergens in een verslag hebt opgenomen of waren dat alleen de aanbevelingen van de minister?

Aan de spreker van AWV zou ik het volgende willen zeggen. U hebt ons uitgelegd dat de doelstelling de verkeersveiligheid was, maar over die doelstelling is iedereen het eens, daarover bestaat geen discussie. De oorspronkelijke doelstelling was om op vijf jaar tijd de zwarte punten weg te werken. Wanneer het Rekenhof de analyse opvraagt, blijkt volgens de berekening dat 620.000 euro een gemiddeld bedrag is. Voor mij is het dan niet duidelijk hoeveel punten er volgens het gemiddelde bedrag zijn uitgevoerd. Graag wat meer uitleg daarover.

U weerlegt een aantal zaken. Zo was voor een aantal projecten niet duidelijk of er geluidsschermen moesten worden aangebracht en of er nog andere maatregelen moesten worden genomen zoals de aanleg van riolering.

U hebt het contract gesloten met TV 3V. U had misschien op voorhand duidelijker moeten vastleggen en controleren wat er in het contract moest worden opgenomen. Riolering bijvoorbeeld kost veel geld en kan niet zomaar worden opgenomen in die 620.000 euro. Had u op voorhand niet beter kunnen inschatten dat zo'n project meer inhoudt dan enkel de heraanleg van het wegdek?

U hebt ook een aantal projecten getoond waar extra maatregelen zijn genomen. De meerkost hebt u aangetoond. Contractueel is echter niet helemaal duidelijk hoe u dat hebt georganiseerd.

U laat de controleopdracht door TV 3V uitvoeren. Besepte u niet dat het daar grondig fout zit? De minister geeft dat ook zelf aan. Hebt u dat probleem toen niet doorzien?

Minister, het is jammer dat er eerst altijd iets grondig fout moet lopen voor we daar een aantal lessen uit kunnen trekken. Ik vind het wel positief dat u meteen anticipeert op de opmerking van het Rekenhof. In tegenstelling tot AWV heb ik de indruk dat zij eerder een aantal weerleggingen doen in plaats van toe te geven dat er heel wat is fout gegaan. Het Rekenhof geeft door de melding aan de procureur des Konings over die Europese mededingingsregels aan dat er wel grondige overtredingen zijn gemaakt, ook inzake de overheidsopdrachten. Ik kan niet uit uw uiteenzetting afleiden dat u het daarmee eens bent. Uit uw uiteenzetting, minister, begrijp ik wel dat u toegeeft dat het contract en de werkwijze zeer slecht waren. U geeft toe dat u moeilijk uzelf kunt controleren, in tegenstelling tot AWV.

Minister, dit dossier heeft als voordeel dat AWV en uzelf wakker zijn geschud. Een betere opvolging in de toekomst is noodzakelijk. Ik ben wel heel blij dat u ons het gevoel geeft dat u dit dossier ernstig neemt en het nauwgezet wilt opvolgen. U wilt de zwarte punten in de toekomst op een andere manier aanpakken. Ik hoop dat uw administratie u volgt in uw zienswijze en dat er een kentering komt in de manier van werken.

De heer Dirk de Kort: Toen ik dit rapport voor het eerst las, hing ik bijna tegen het plafond. Zelden werden met zo'n scherpe bewoordingen fouten uit het verleden blootgelegd. Er zijn serieuze fouten gemaakt bij de totstandkoming van het contract. Als iets eenmaal is kromgegroeid, is het nog moeilijk recht te krijgen.

De toenmalige minister van Mobiliteit, Steve Stevaert, voor sommigen 'Steve Stunt', heeft mijns inziens serieus gestunteld. Er moest een versnelling komen in de aanpak van het aantal gevaarlijke punten. Men is daar verder op ingegaan maar er was geen goed juridisch kader voorhanden. Vandaag zouden wij dit eerst verder bespreken in de Commissie Versnelling Maatschappelijk Belangrijke Investeringsprojecten. We zouden eerst werken aan een aangepast regelgevend kader voor we dat zouden beginnen uitvoeren. Er is dus eigenlijk een schending gebeurd van de basisregels op de overheidsopdrachten. Het voorwerp van de opdracht was onvoldoende omschreven. De prijszetting was onvoldoende gekend. En omdat het voorwerp van de opdracht onvoldoende was omschreven, heeft de mededinging niet ten volle kunnen spelen. De Europese regels inzake publicatie zijn immers niet gevolgd.

Er was dus geen goede voorbereiding en er is geen goed bestek opgesteld. Wanneer we vanuit de politiek beslissen dat de gevaarlijke punten snel moeten worden weggewerkt, dan moeten we ons afvragen of het bestaande regelgevend kader voldoende is.

Met de toelichtingen die we vandaag gekregen hebben, stel ik me de vraag of het rapport van het Rekenhof wel af is. Is er een antwoord gegeven op alle vragen, adviezen en bemerkingen? Het traject van het Rekenhof heeft ook een tijd geduurd. Misschien was het omdat dit dossier, het oplossen van gevaarlijke punten, ook veel tijd in beslag neemt. Het Rekenhof heeft deze opdracht aangekondigd op 28 juli 2009. De administratie heeft er op geantwoord op 6 oktober 2010. Op 11 januari 2011 heeft het Rekenhof een ontwerpverslag overgemaakt aan de minister. Op 3 februari 2011 heeft de minister geantwoord. De audit werd aan het parlement bezorgd midden maart.

Ik heb de indruk dat enerzijds het Rekenhof een aantal bemerkingen heeft gemaakt en vaststelt dat er een aantal juridische fouten zijn gebeurd en dat anderzijds AWW dat weerlegt. Wij weten nu niet wie er gelijk heeft. Voor het Vlaams Parlement is het wel van belang om voor de toekomst de juiste conclusies te kunnen trekken.

Men zegt: "De werken zijn bijna gedaan. Laat ons toch nog even voortdoen." Ik denk dat elk bestuur, ook op lokaal vlak, meermaals met die vraag wordt geconfronteerd, maar steeds wordt men dan door de administratie gewezen op artikel 17, paragraaf 2 van de wet op de Overheidsoverdrachten: "U omschrijft de helft van de opdracht anders, dus zult u opnieuw een aanbesteding moeten doen, want anders worden de regels niet gerespecteerd". Vandaag hoor ik van AWW: "We weten dat we het hebben overschreden, maar we gaan de vroegere weg verder blijven bewandelen".

Minister, ik stel vast dat u een andere manier van aanpak voorstelt. U zegt dat er een duidelijk plan van aanpak voor de toekomst moet komen. Minister, ik denk dat het toch goed is dat er op een correcte manier wordt vastgesteld waar we staan. Met die uitgebreide toelichting van vandaag is voor mij die vaststelling nog niet volkomen duidelijk.

De heer Peter Reekmans: Voorzitter, ik wil de sprekers bedanken voor hun uiteenzetting, maar ik heb toch enkele vragen.

Het Rekenhof heeft nu ook de reactie van de minister en AWW gehoord. Het Rekenhof stelde in zijn rapport dat de uitvoering en de raming weinig onderbouwd waren. Blijft het Rekenhof daar bij, na de replieken van AWW?

TV 3V is een brouwsel van de jaren 2002 waarin ook TV SAM, het andere megagrote studie bureau is opgericht dat reeds 100 miljoen euro heeft gekost en dat de mobiliteit in Antwerpen nog voor geen meter heeft verbeterd. Het is geen debat voor vandaag, maar ik denk dat deze commissie zich eens moet afvragen hoe we in de toekomst zullen werken met

studiebureaus en zeker met grote studiebureaus. In 2002 werd geopteerd om met een megastudiebureau zoals TV 3V te werken – de bundeling van drie zeer grote Vlaamse studiebureaus, zelfs de drie grootste als ik me niet vergis –, dan zou je toch mogen verwachten dat zo'n grote gebundelde expertise zou leiden tot betere ramingen en betere plannings. Helaas, het is nog nooit zo slecht geweest.

TV SAM heeft al 100 miljoen euro gekost en de mobiliteit is nog niets verbeterd. Voor TV 3V geven we bijna 60 miljoen euro uit – en het zal meer dan 60 miljoen euro zijn als het project ten einde is – terwijl het maar 25 miljoen euro mocht zijn. Het zou een bundeling moeten zijn van de beste experts, maar ze slagen er in om de meerkost meer dan het dubbele van de initiële raming te laten bedragen. Uiteindelijk zal het meer dan 1 miljard euro kosten. Eens het project af is, zou het Rekenhof zijn verslag moeten uitbreiden zoals ook de heer de Kort zegt, want het zal meer dan 1 miljard euro kosten.

AWV zegt dat de erelonen van TV 3V gestegen zijn met 12 miljoen euro door gecombineerde dossiers, met 3,85 miljoen euro door bijkomende opdrachten en door inflatie en hogere projectkost. Hebt u per project een exacte meerkost voor het studiebureau? Zo ja, kan die worden bezorgd aan de leden van de commissie? Dat boeit me uitermate, om die eens te leggen naast de meerkost per project. Ik wil eens kijken waar de logica zit. Ik heb via schriftelijke vragen informatie over projecten gekregen waar dat niet echt strookte. De projectkost van het studiebureau steeg wel, maar de projectkost op zich niet. De slide 34 vind ik zeer pover. Dat is geen waardige uitleg van AWV. Graag zou ik per project de inflatiestijging en de projectkost van het studiebureau weten. Als we over deze grootte van bedragen praten, is het toch belangrijk dat de commissie daarin inzage heeft.

Het Rekenhof heeft echt een punt over de informatieverstrekking aan het parlement met betrekking tot de verklaring voor de afwijking van de raming. Minister, ik heb u meerdere vragen gesteld. U hebt steeds correct geantwoord. Dat is nu eenmaal eigen aan het parlementair systeem. Als er vragen komen van een parlementslid aan een minister worden die beantwoord.

Als we het rapport van het Rekenhof niet hadden gekregen of als er geen Rekenhof bestond, collega's, dan waren we nog altijd doodleuk voort aan het werken en hadden we in deze commissie nog altijd geen uitleg gekregen over de afwijkingen van de ramingen. Het rapport van het Rekenhof legt dat bloot. Daardoor gaan we straks een overzicht krijgen. Eerder is dat hier nooit besproken, in aanwezigheid van AWV en van de minister, zelfs niet in de vorige legislatuur.

Het juridische meningsverschil blijft het zwaarst op mijn maag liggen. We mogen niet onderschatten wat hier staat in het rapport van het Rekenhof. Er blijft een meningsverschil tussen het Rekenhof enerzijds en de afdeling juridische dienstverlening van het departement MOW en AWV anderzijds. Blijkbaar is er nu een advies gevraagd van een onafhankelijk advocatenkantoor. Dat advies had ik graag gekregen voor dit debat, zeker omdat het er al zou zijn van 24 februari. Gelet op de grootte van de bedragen en op het geklungel, heb ik er een probleem mee dat ik als lid van deze commissie niet volledig inzage heb in alle adviezen. Of weet u meer, voorzitter?

De voorzitter: Mijnheer Reekmans, als u vindt dat wij dat ter beschikking moeten stellen van de commissie, zullen wij het nodige ondernemen. Als er vragen zijn over vertrouwelijke stukken, weet u dat deze voorzitter een medestander is. Er is blijkbaar een eigendomsrecht gekoppeld aan dat juridisch advies.

Minister Hilde Crevits: Het is heel vreemd. Toen mijn brief aan het Rekenhof al verzonden was, heeft AWV mij gezegd dat ze een juridisch advies hadden gevraagd. Ik wilde niet dat u de indruk zou hebben dat er een juridisch advies was gevraagd en dat het Rekenhof dat niet had gekregen. Dus heb ik dat zelf laten overmaken aan het Rekenhof. Ik dacht dat dat in het dossier zou zitten, maar het Rekenhof kan het daar niet in steken, omdat Monard-D'Hulst

daarvoor toelating moet geven. Ik wist dat ook niet, sorry hoor, collega's. Wij moeten die toelating vragen en dat zal gebeuren. (*Opmerkingen van de heer Peter Reekmans*)

Ik had evengoed niets kunnen doen. Ik heb het wel bezorgd! Maar enfin, dat advies is geen geheim.

De voorzitter: Mijnheer Reekmans, ik heb daarstraks gezegd dat er een bijlage 5 bij het rapport van het Rekenhof is, waarin wordt verwezen naar een juridisch advies, en dat wij geen kennis hebben van de inhoud daarvan. We gaan nu de stappen zetten om dat juridisch advies wel te krijgen. Met veel vreugde gaan we dat aan u overmaken. Dat is toch positief, niet?

De heer Peter Reekmans: Er is een discussie met een eerbiedwaardig orgaan als het Rekenhof, dat een duidelijk juridisch advies geeft. Zij hebben toch wel voldoende expertise. AWW wil zich dan nog bijkomend indekken met een juridisch advies van een advocatenkantoor, dat in opdracht van jullie werkt. Dat vind ik al een vreemde werkwijze. Er is toch een juridische dienst. Bon, minister, elk zijn mening. Ik had het advies graag gehad voor dit debat. Ik hoop dat we daarna nog eens met alle partijen rond de tafel kunnen zitten als er afwijkingen zijn.

De voorzitter: Mijnheer Reekmans, ik heb veel respect en waardering voor u. Ik heb juist gezegd dat ik er als voorzitter van deze commissie en van dit parlement voor zal zorgen dat het advies van Monard-D'Hulst, dat de overheid heeft betaald, ons ter beschikking wordt gesteld. Vraag het de heer Penris maar: de vorige vijf jaar hebben we veel ervaring gehad met stukken die ze ons niet wilden geven. Uiteindelijk hebben we ze allemaal gekregen.

Minister Hilde Crevits: Er is hier geen sprake van niet willen geven. Ik kon dat evengoed niet aan het Rekenhof hebben overgemaakt, collega's. Dan had ik dat vandaag mogen horen. Ik heb het verdorie gegeven!

De voorzitter: Het komt er dus aan, Mijnheer Reekmans.

De heer Peter Reekmans: Voorzitter, minister, u repliceert op iets dat ik niet heb gezegd. Ik heb gevraagd: zodra we het ter beschikking hebben, hoop ik dat, als er een afwijking in zit, we opnieuw tafel kunnen zitten met AWW en het Rekenhof. Dan pas kunnen we het daarover grondig hebben.

Mijnheer de raadsheer, u hebt de uiteenzetting van AWW en de minister gehoord. Blijft het Rekenhof bij de beweringen of de vaststellingen dat de wetgeving overtreden is? Dat is heel belangrijk voor een commissie van het Vlaams Parlement. Of zegt u dat u het juridisch advies hebt gelezen, dat u akkoord gaat met het advocatenkantoor en dat u verkeerd was?

Minister, ik herinner mij de plenaire zitting van juli 2009, toen ik u ermee confronteerde dat het geld op is, terwijl u halfweg bent. U antwoordde toen dat u goed had gewerkt. Minister, het rapport van het Rekenhof is vernietigend op dat gebied. Nogmaals, ik wil u daar niet de zwartepiet voor geven. Vóór u was er ooit iemand die Vlaanderen gratis met bussen wilde laten rijden en Vlaanderen veilig ging maken – dat was net voor de verkiezingen. Ik stel vast, collega's, dat we daar vandaag de rekening voor betalen.

De voorzitter: We hebben hier de bespreking gehad over het rapport van het veiligheidsplan van De Lijn. Dat staat volgende week op de agenda. Ik stel voor dat we, zowel voor het Rekenhof, als de minister en de heer Roelants, vandaag de inventaris maken van alle vragen die gesteld worden en dat we die dan volgende week op de agenda toevoegen als tweede punt, waarbij u dan ook de antwoorden zult krijgen. Ik denk dat dat de kwaliteit van het debat ten goede zal komen. Ik heb het al overlegd met de heer Beckers en de minister. Als u het ermee eens bent, plaatsen we dat op de agenda voor volgende week. Dan hebben we ook het advies van Monard-D'Hulst.

De heer D'Hulster heeft het woord.

De heer Steve D’Hulster: Het blijft mij fascineren hoe mijn voornaam- en partijgenoot tien jaar na zijn passage deze commissie blijft begeisteren en fascineren.

Collega’s, tien jaar geleden is men vertrokken van een wit blad op het vlak van verkeersveiligheid. Er is inmiddels een ongelooflijke inhaaloperatie ingezet op het vlak van fietspadenbeleid, de kreukpalen zijn geïnitieerd en er zijn ongelooflijke investeringen gebeurd in educatieve initiatieven en sensibilisatie. Er is ook voor de eerste keer systematisch een aanpak uitgewerkt voor de investering in die gevaarlijke punten. Je kunt over veel discussiëren, maar je kunt het er niet mee oneens zijn dat dat wel heeft gewerkt. De afgelopen tien jaar was er een drastische daling van het aantal ongevallen. De eerste ruwe cijfers over de gevaarlijke punten tonen ook aan dat het de moeite heeft geloond om te investeren in die gevaarlijke punten. Waar hadden we gestaan als we daar niet mee waren begonnen?

De kern van de zaak is dat we naar de toekomst moeten kijken. De daling van het aantal slachtoffers is aan het afnemen. Dat is ergens logisch, omdat de quick wins voorbij zijn. We moeten kijken hoe we ervoor kunnen zorgen dat we de verschillende aspecten van de verkeersveiligheid opnieuw kunnen aanzwengelen door een diepgaandere investering. Het rapport van het Rekenhof heeft daar terecht een aantal kritische noten bij geplaatst, zowel positief als negatief. We moeten deze zeker ter harte nemen, vooral met betrekking tot de monitoring, opvolging en onderbouwing van de raming.

Er wordt een aantal keer verwezen naar de ongevallencijfers van de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (ADSEI) 2008. Ik denk dat de ongevallencijfers sinds eind 2009 op de site van het Belgisch Instituut voor de Verkeersveiligheid (BIVV) staan. Ik vermoed dat er een traject is dat ze moeten doorlopen vooraleer ze kunnen worden geanalyseerd. Ondertussen is dat wel al meer dan een jaar geleden. Waarmee heeft dat te maken? Hebt u daar zicht op?

De raming die gemaakt is in 2010 bedroeg 857 miljoen euro. Is die raming zeker of kan daar nog speling op zitten? De nieuwe rapportage is cruciaal om zo’n belangrijk dossier te kunnen opvolgen.

Ik heb nog een vraag over slide 11 uit de presentatie van de heer Roelants. Het cijfer dat in die tabel bij de jaren 2004-2005 staat – dat heeft waarschijnlijk te maken met de overdracht van de legislatuur – is anders dan tijdens de andere jaren. Wat is daar de precieze verklaring voor?

Liggen de verrekeningen in de lijn van de andere agentschappen? Doet AWV het beter of slechter op dat vlak?

Als ik het goed begrijp, zal de rol van TV 3V uitdoven en worden overgenomen door AWV. Welke effecten heeft dat op het investeringsritme? Blijft dat behouden of wordt dat op een andere manier geconcipieerd?

De voorzitter: De heer Keulen heeft het woord.

De heer Marino Keulen: Voorzitter, collega’s, ik zit hier met gemengde gevoelens. Ik denk dat ik hiermee verwoord wat velen voelen als ze dit verslag van het Rekenhof in handen krijgen. Ik raad iedereen die geen zin heeft om 70 bladzijden te lezen, aan om de samenvatting te lezen. Want na die 3 bladzijden samenvatting, heb je meteen zin om aan de volgende 70 te beginnen. Die samenvatting is namelijk messcherp. Ik verontschuldig mij dat ik nog niet langer in de politiek zit. Ik zit er nu 23 jaar in, 16 jaar in het parlement en 6 jaar in de regering. Ik heb nog maar weinig rapporten van dergelijk kaliber, van dergelijke toonaard gelezen. Die samenvatting van 3 bladzijden is messcherp. Als je dat leest, denk je bij jezelf dat we meteen opnieuw het Hoog Comité van Toezicht moeten oprichten en naar de Procureur des Konings moeten stappen omdat er toch wel wat serieuze dingen mis zijn.

Blijkbaar maakt het Rekenhof, een neutrale instantie, het controleorgaan ten behoeve van het Vlaams Parlement, een rapport en maakt dat over aan de administratie en het kabinet. Men

krijgt reactie. Men stelt het rapport bij en maakt het opnieuw over. Uiteindelijk, met alle informatie vanuit AWW en het kabinet, staat het Rekenhof er toch op om het rapport te maken zoals het hier voorligt. Ik kan daar geen andere kwalificatie aan geven dan dat dit een snoeihard requisitoir is. Mocht dat komen van de oppositie, dan zou iedereen vragen: wat ligt er op uw maag? Dit komt van het Rekenhof. Ik ga gewoon het Rekenhof citeren, ik doe dus zelf niet aan feiteninterpretatie.

De vraag die bij mij overeind blijft is wat de reactie is van raadsheer Beckers namens het Rekenhof op basis van de informatie en de weerleggingen die hier gebeurd zijn door AWW en de minister, die het vooral had over de methodiek en werkwijze voor de toekomst. Ik ga er ook van uit dat, wanneer het Rekenhof dit rapport heeft gemaakt voor het parlement, het op dat ogenblik niet alleen de visie kende van AWW en van de minister, maar ook de adviezen hadden gekregen van de Inspectie van Financiën, en van de juridische dienst van het departement Mobiliteit en Openbare Werken en het extern juridisch advies. De minister heeft zelf verwezen naar het feit dat ze dat op eigen gezag aan het Rekenhof heeft overgemaakt om ook op dat vlak klare wijn te schenken. Fair enough. Desalniettemin liegt het rapport van het Rekenhof er niet om.

Zoals mevrouw Van den Eynde al zei, wordt er een parfum van fraude gesuggereerd. Dat is niet mijn interpretatie. Het feit dat men gunt zonder de aanbestedingsregels te respecteren en dat men een aantal dingen onbeantwoord laat of alleszins vragen doet rijzen bij geldende methoden en praktijken, veroorzaken die indruk. Ik zeg dat niet, ik lees gewoon het rapport van het Rekenhof. Je blijft met een zware steen op je maag zitten. Het geeft het beeld van 'ons kent ons' en eenmaal je binnen bent en je hebt opdrachten, worden die verder uitgebreid en wordt er minder nauwkeurig omgekeken naar kosten en dergelijke. Wat hier opgehangen wordt, is heel schadelijk voor Vlaanderen en de Vlaamse overheid: men neemt het niet nauw met de wetgeving. Van een overheid verwacht je dat die op dat vlak een voorbeeldrol zou vervullen.

Ik wil twee invalshoeken hanteren en ik wil er zowel van de minister en haar administratie als van het Rekenhof klaarheid over krijgen. In zijn rapport verwijst het Rekenhof meerdere keren naar het overtreden van wettelijke voorschriften en procedures. Die hebben vooral te maken met de wetgeving op het gunnen van overheidsopdrachten. Ik citeer op pagina 45: "Hoewel de minister van Openbare Werken en de administratie zelf vragen hadden bij de toewijzing, heeft AWW nagelaten voorafgaandelijk juridisch advies in te winnen." Blijft het Rekenhof, na het antwoord dat het heeft gehoord van AWW en van de minister, bij zijn vaststellingen dat die toewijzing strijdig was met artikel 10 van de overheidsopdrachtenwetgeving die dateert uit 1993? Het Rekenhof verwijst naar artikel 78 van het KB van 1996 en de onverenigheidsbepalingen in het kadercontract van november 2002. Blijft het Rekenhof bij die vaststellingen, met het verweer en de opmerkingen van de minister en van de administratie die daarnet zijn gegeven?

Dit is toch niet gering: het Rekenhof stapt zelf naar het parket en dient zelf klacht in bij de procureur des Konings. Nu kunt u misschien denken dat ook het Rekenhof iets verkeerd heeft gegeten, maar ik ga ervan uit dat die mensen dat oordeelkundig hebben gedaan en niet licht die stap zetten. Ik vraag aan het Rekenhof wat daar de stand van zaken is want het is toch zeer ongebruikelijk dat een controle-instantie zelf, als het ware proactief, naar het parket stapt om klacht in te dienen.

Ik citeer opnieuw het Rekenhof: "De wezenlijke uitbreiding van de studieovereenkomst van TV 3V tijdens de uitvoering ervan – met in totaal 114 % – vormt overigens een ernstige schending van de basisprincipes van gelijkheid en mededinging. Bovendien wijzigt een dergelijke contractwijziging het economisch evenwicht van de overeenkomst in het voordeel van de opdrachtnemer op een wijze die door de voorwaarden van de oorspronkelijke opdracht niet was bedoeld. Die handelwijze is strijdig met het Gemeenschapsrecht."

Ik geef slechts vier voorbeelden die ik exemplarisch vind voor de hele stapel verwijten die het Rekenhof stuurt naar AWW en het beleid. Een volgend voorbeeld: “Met TV 3V werd ook een bijkomende onderhandse dienstenopdracht ten bedrage van 1,3 miljoen EUR gesloten. Die opdracht voldoet niet aan de voorwaarden uit de Overheidsopdrachtenwet 1993 om onderhands te worden gegund.”

Voorzitter, ik geef een laatste voorbeeld. “AWV heeft aan de provinciale studiebureaus erelonen betaald voor verrekeringen, hoewel dat contractueel was uitgesloten.” Dat zegt het Rekenhof, niet Marino Keulen. “De administratie heeft geen stappen ondernomen om de onverschuldigd betaalde erelonen in kaart te brengen en terug te vorderen.”

Een ander punt betreft de uitvoering van een en ander bij het wegwerken van de zwarte punten. Over het aantal en de budgetten is al gesproken. De administratie heeft met betrekking tot het ontbreken in de eerste fase van een degressieve ereloonregeling geantwoord dat die vanaf 2005 of 2006 wel is opgenomen in de contracten. Ik heb dat niet meteen teruggevonden aan het rapport van het Rekenhof.

Nog een wrevelpunt voor AWW in het algemeen en meer dan een aandachtspunt en werkpunt is het volgende: “Laattijdige betaling van facturen heeft in de periode 2002 tot en met 2009 in totaal 1,7 miljoen euro aan verwijlrenten gegenereerd.” Soms blijven belangrijke factuurbedragen verschillende jaren openstaan. De opgelegde maatregelen tot beheersing van de verwijlrenten zijn weinig succesvol gebleken. Wij hebben gehoord dat dit ondertussen, met de cijfers van 2010 erbij, is opgelopen tot 2,8 miljoen euro. Het gaat hier over belastinggeld dat dus niet kan worden gebruikt voor de uitvoering van het beleid.

Het Rekenhof – en niet Marino Keulen – zegt: “De opvolging van schadedossiers door AWW is vaak gebrekkig verlopen.” Dat zegt het Rekenhof, nadat het de reacties heeft gekregen van AWW en van het kabinet, nadat het kennis heeft gekregen van de adviezen van de Inspectie van Financiën, de juridische dienst van MOW en het externe juridisch advies. Het Rekenhof stelt vervolgens: “De administratie heeft de studiebureaus bij schadegevallen niet voor hun verantwoordelijkheid geplaatst. Schadedossiers werden op vraag van TV 3V overigens voorgesteld als verrekeningendossiers.” Wij hebben het er daarnet over gehad. Daardoor staat het gevaar dat er “ten onrechte btw wordt betaald”. Dat schijnt dan niet te zijn gebeurd. Maar opnieuw: waarom zet het Rekenhof al die zaken zwart op wit op papier, met de autoriteit die deze instelling vertegenwoordigt? Als het dan toch al die antwoorden en bemerkingen van AWW en al die instanties heeft gekregen?

“Hoewel de kaderovereenkomst met TV 3V in de mogelijkheid voorzag de kwaliteit en de kostgerichtheid van de afgeleverde studieopdrachten door te lichten, heeft AWW niet van die mogelijkheid gebruikgemaakt.” Het heeft dus geen kwaliteitscontroletoesing ingelast, hoewel er toch al “een bedrag van 54,2 miljoen euro aan erelonen aan TV 3V is betaald”. Dat zegt opnieuw het Rekenhof.

Collega's, wat zijn nu de verantwoordelijkheden? Iedereen moet zichzelf maar verdedigen, maar Steve Stevaert was minister tussen 2002 en ik denk mei 2003. Toen kwam Gilbert Bossuyt, van 2003 tot 2004. Kris Peeters was minister van 2004 tot mei 2007, toen de huidige minister aantrad. Minister, heeft men nooit voordien dergelijke opmerkingen gekregen? Hier worden toch vragen gesteld over methodiek, werkwijze en respect voor voorschriften en procedures. Het gaat hier niet alleen over het overschrijden van budgetten en het niet respecteren van timings maar vooral – en dat is vooral voor een overheid heel erg – over het niet respecteren van wettelijke voorschriften, die men zelf uitvaardigt en oplegt aan onze inwoners.

Minister, u zegt dat u AWW hebt gevraagd om bij te sturen, waarmee u toch impliciet of bijna expliciet de kritiek van het Rekenhof bijtreedt. Wat wilt u dat er precies wordt bijgestuurd? Wat verwacht u op dat vlak?

Het is niet gebruikelijk dat het Rekenhof zelf klacht indient bij het parket, bij de procureur des Konings. Minister, overweegt u om zelf ook een strafklacht in te dienen of om een tuchtrechterlijk onderzoek te voeren of om eventueel een audit te laten doen door de interne audit van de Vlaamse Gemeenschap? Dat lijkt me toch niet gek. AWV is een moeilijk departement. Ik benijd de medewerkers van AWV niet. Dat is het investeringsdepartement bij uitstek. Er moet daar met heel veel partijen, voorschriften, gevoeligheden en budgetten rekening worden gehouden. Op korte tijd is AWV al een aantal keren negatief in het nieuws gekomen.

Minister, u zou een interne audit kunnen laten uitvoeren naar de modus operandi. Minister, we kunnen hier een aantal keren de zaken overlopen en dan overgaan tot de orde van de dag, maar vroeg of laat moet u politiek rekenschap afleggen. Dit is voor u een zelfbescherming, want u bent politiek verantwoordelijk. We praten hier over AWV, maar de beleidsverantwoordelijkheid berustte de voorbije vier jaar bij u. Uiteindelijk zult u worden aangesproken. Ik ben de eerste om mensen het voordeel van de twijfel te laten, maar weet wel dat de kruik zolang te water gaat tot ze barst. U kunt wel een aantal van die incidenten en accidenten laten gebeuren, maar op een zeker ogenblik kan het er een te veel zijn. Daarom zou u een beroep kunnen doen op de interne audit van de Vlaamse Gemeenschap om een en ander door te lichten in verband met de modus operandi van AWV. Zo kunt u vermijden dat u van incident naar incident gaat. Het zal voor AWV niet altijd eenvoudig zijn om in het landschap waarin wij opereren, voor iedereen goed te doen.

Het respecteren van wettelijke voorschriften en procedures heeft niets te maken met budget of met externe factoren die de timing in het honderd kunnen sturen. Wetgeving die we aan anderen opleggen en waarvan we willen dat ze wordt gerespecteerd, moet het investeringsdepartement AWV uiteraard ook toepassen.

We hebben hier de beheersovereenkomst 2011-2015 besproken. We hebben er toen in onze resolutie al op aangedrongen om inzake verkeersveiligheid een tand bij te steken. We moeten het aantal verkeersdoden verder terugdringen. Het objectief was 250 tegen 2015. Er zit vertraging in de uitvoering van het wegwerken van onveilige verkeerspunten. We moeten daar een tand bijsteken.

Ik heb nog een laatste betrachting. Toen ik hier in 1995 binnenkwam, was het een algemeen euvel. Er is nu een beetje aan verholpen. Vaak zijn de beschikbare data en cijfers achterhaald. Minister, voor de kwaliteit van uw beleid moet u kunnen terugvallen op cijfermateriaal dat jonger is dan drie jaar zoals u vandaag gebruikt hebt. Inzake verkeersveiligheid geldt nog meer dan anders dat meten weten is.

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Mevrouw Lies Jans: Dit is een indrukwekkend rapport. Ik dank u voor de toelichtingen. De juridische aspecten betreffende de overheidsopdrachten zijn voor mij echter totaal onduidelijk. Dat is mijn eerste vraag. Er moeten duidelijke conclusies kunnen worden getrokken, dus moet er duidelijkheid zijn over de juridische context.

Bij het lezen van dit rapport werd ik echt stil, en niet alleen bij de samenvatting, mijnheer Keulen, maar ook bij de aanbevelingen. Bij zes van de dertien of veertien aanbevelingen dacht ik: dat is toch een evidentie? Moet zo iets in het rapport van het Rekenhof staan? Als ik de rest van het dossier lees, begrijp ik dat wel. Ik lees bijvoorbeeld: “Men moet pas aanbesteden als een dossier volledig voorbereid is en er een duidelijke raming is.” Dat vind ik niet meer dan normaal. Er staat ook “overheidsopdrachten moeten worden nageleefd”. Dat is toch een evidentie? Behoorlijk bestuur, dat valt daar toch gewoon onder? Erelonen die onverschuldigd betaald zijn, moeten worden terugbetaald. Dat is een evidentie! De verwijlinteressen moeten worden beperkt, dus moeten de facturen tijdig worden betaald. Dat is hier uitgebreid aan bod gekomen, en dat is een evidentie. Ik vind het heel erg dat zulke zaken in een rapport moeten staan.

We moeten het verleden laten voor wat het is en vooral naar de toekomst kijken. Dat zal in dit geval niet zo gemakkelijk zijn. Er ligt een aanzienlijke politieke verantwoordelijkheid bij de start van dat dossier. Als men op voorhand de kostprijs niet kent van een dossier, als men niet juist weet welke punten men gaat aanpakken, dan is het voor iedereen duidelijk dat er tijdens de realisatie van de projecten problemen opduiken. Het klinkt mooi voor de pers: op 5 jaar tijd 500 miljoen euro investeren en 800 zwarte punten wegwerken. Het klinkt goed, maar we kunnen dat niet zeggen als we niet zeker weten dat we dat kunnen realiseren.

Ik heb in het rapport zaken gelezen die ik totaal onaanvaardbaar vind. Ik heb het al gezegd. Zo is er de schending van overheidsopdrachten. Er bestaat nu wel discussie over of ze geschonden zijn of niet. Maar één belangrijk element, en dat is de start van het dossier, is de Europese aanbesteding. Men heeft al van in het begin eigenlijk Europese mededinging uitgesloten door geïnteresseerde buitenlandse ondernemingen de tijd niet te geven. Ze kregen maar één dag om een dossier in te dienen. Dat kan gewoon niet. Het liep dus al van bij het begin volledig verkeerd.

Ik had ook problemen met de formulering ‘verzachtende omstandigheden’ die zowel AWW als de minister gebruikten. Er is een nieuwe aanpak geweest met dit project. Voor de eerste maal werd met een gedelegeerd bouwheerschap gewerkt. Ik vind dat geen verzachtende omstandigheden. Als men met een nieuwe aanpak start, moet men op voorhand weten hoe die aanpak zal verlopen. Dat is behoorlijk bestuur.

Ik heb zeer weinig begrip voor elementen die voor mij deel uitmaken van de normale werking van AWW, zoals kwaliteitscontrole. In andere projecten is een degelijke kwaliteitscontrole ook nodig. Ik vind het zeer moeilijk om dat allemaal te aanvaarden. Ik heb ook gelezen dat er facturen jarenlang zijn blijven liggen. Dat kan toch niet!

Er zijn veel problemen geweest in het verleden. Ik wil vooral naar de toekomst kijken. Dat brengt ook problemen mee. De minister heeft al gezegd dat de aanbesteding gebeurd is en het project afgerond moet worden en dat we daarna met een nieuwe aanpak gaan beginnen. We hebben de stand van zaken gekregen: er zijn 92 ontwerpen goedgekeurd, dus nog niet aanbesteed. 41 ontwerpen zijn nog af te werken. Dat is nog een behoorlijk aantal waar nog aan gewerkt moet worden.

Ik denk dat de heer de Kort de vraag ook heeft gesteld: wetende wat we nu weten op basis van dit rapport, kunnen we zomaar doorgaan? Dat is een fundamentele vraag. We weten dat er een aantal fouten zijn gemaakt. Kan er worden voortgewerkt op basis van die fouten? Die discussie moet grondig worden gevoerd alvorens er verdere stappen worden gezet.

Minister, u hebt de aanbevelingen heel uitvoerig overlopen. U hebt uw visie daarop gegeven. Er zitten heel goede elementen in. U zegt dat de maatschappelijke kosten-batenanalyse bij grote infrastructuurprojecten in dit geval niet toepasbaar is, maar op andere projecten wel. U hebt ook gezegd dat er een degelijke raming moet worden gemaakt van projecten. Dat is zeer belangrijk. Dat moet bij alle projecten gebeuren. Dat zult u zeker ook in andere dossiers hard moeten maken.

Met wat nu wordt voorgesteld, denk ik dat we vorderingen kunnen maken met betrekking tot het risicomangement. U hebt gezegd dat AWW een actieplan moet opstellen voor de verdere aanpak van de zwarte punten. Hoe ver reikt dat actieplan? Gaat dat over de nieuwe punten of zal wat tot nu toe loopt, worden herbekeken? Dat lijkt me zeer belangrijk voor de toekomst.

We moeten belangrijke lessen trekken voor de toekomst. Ik kan begrijpen dat AWW op basis van de kennis en de expertise die het op dat ogenblik had, heeft geoordeeld dat het dit niet zelf kon aanpakken, dat het dit moest uitbesteden. Dat is een afweging die bij elk project moet worden gemaakt. Men mag niet te snel oordelen dat men iets zelf niet kan en het dus zal uitbesteden. Ook moet er worden bekeken, samen met de minister, in welke mate er in de toekomst bij AWW meer expertise kan worden binnengebracht en gehouden. Dan zouden dergelijke zware en negatieve rapporten misschien kunnen worden vermeden.

De voorzitter: De heer Van Der Taelen heeft het woord.

De heer Luckas Van Der Taelen: Voorzitter, minister, u weet dat ik geen technicus ben. Ik ben ook nieuw in deze commissie. Toch heb ik de moeite gedaan om dit dossier te bestuderen en vooral ook om te luisteren naar wat de eminente collegae allemaal hebben gezegd.

Ik zal positief beginnen. Er is sprake van minstens twee positieve dingen. De Vlaamse Regering heeft nog altijd de wil om de verkeersveiligheid te vergroten, om de zware punten uit de weg te ruimen. Het andere positieve punt – en dat is vandaag op zeer indrukwekkende wijze aan de oppervlakte gekomen – is dat Vlaanderen zichzelf durft te controleren. Het fantastische werk van het Rekenhof is bijna een schoolvoorbeeld van hoe – naar mijn mening, en volgens mij naar de mening van iedereen hier – een democratie moet functioneren als ze geloofwaardig wil blijven.

Dat is echter eigenlijk het enige positieve dat ik te vertellen heb. (*Gelach*)

Ik ben misschien wat naïef en ik ben geen technicus, laat staan een ingenieur. Een dergelijk rapport lezen, vergt veel van mijn beperkte verstandelijke vermogens, die zich meestal op andere terreinen richten. Toch ben ik getroffen door het feit dat het erop lijkt dat de Vlaamse aanpak van de zwarte punten ons financieel in een zwart gat zal doen verdwijnen. Daar komt het immers toch op neer. Eerlijk gezegd begrijp ik niet dat dit überhaupt mogelijk is. Ik vind dit een ontzettende les in nederigheid. Vlaanderen heeft de bijna spreekwoordelijk geworden ambitie om wat het zelf doet, goed te doen, om een transparant beleid te voeren. Ik ben gelukkig niet van slechte wil, maar als ik dat was, zou ik zeggen dat uit dit voorbeeld blijkt dat Vlaanderen het niet noodzakelijk beter doet nu we onze regionale autonomie hebben, en dat het misschien even slecht is als vroeger. Met permissie, dit is rampzalig. Zelfs als we met alle goede wil van de wereld het rapport van het Rekenhof lezen, dan kunnen we niet anders dan ons afvragen hoe dit nu toch in godsnaam mogelijk is. Diverse collegae hebben dat hier onderstreept.

Ik hoor de vertegenwoordiger van de administratie hier zeggen dat het normaal is dat het niet mogelijk is om een raming juist in te schatten. Mocht u dat aan mij vragen, ik zou dat natuurlijk niet kunnen. Er wordt geschermd met het argument dat er een tram moest passeren, en dat die breder dan voorzien was. Dat zijn kleine aanpassingen, maar de essentie is natuurlijk – zoals hier ook al is opgemerkt – dat die drie grote studiebureaus, die heel veel worden betaald, blijkbaar niet in staat zijn geweest om een juiste raming te maken. Dat is toch vrij onwaarschijnlijk.

Er is nog iets anders. Een belangrijke opmerking in het rapport van het Rekenhof, die mij als parlamentslid, maar ook als Vlaming en belastingbetaler toch wel zorgen baart, is dat de aanbesteding voor dat studiebureau op zo'n manier werd ingediend dat men bezwaarlijk een goede indruk kan hebben. Die bekendmaking is er één dag geweest, zegt het Rekenhof. Dat is in feite een aanfluiting van alle rechtsregels.

Nu zijn er twee mogelijkheden. De eerste is dat dit een voorbeeld van slordigheid is en dat men niet weet dat het normaal zou zijn die aanbesteding toch wat vroeger aan te kondigen. Dat is het beste geval. De tweede is nog erger. Men zou dat bewust hebben gedaan. Dan hebben we hier inderdaad te maken met doorgestoken kaart: men zou de aanbestedingsperiode zo kort mogelijk hebben gehouden om te vermijden dat de Europese regels zouden worden gevolgd en dat er een concurrent zou opduiken. Minister, hoe komt het dat die regels niet zijn gevolgd? Ik zou graag uw antwoord krijgen daarop. Waarschijnlijk zal dat juridisch wel kloppen. Eén dag is misschien voldoende, maar u weet dat dit op het randje is van elke vorm van juridische welvoegelijkheid. Dit is mijn eerste vraag: hoe is dat gekomen? En niet: hoe gaan we dat doen? Ik zou graag weten of er een onderzoek zal gebeuren naar het disfunctioneren van de administratie.

Men is er niet in geslaagd een raming te maken voor zo'n belangrijk project dat over zo'n lange periode loopt, en dan word ik ongerust. Ik wil het hebben over toekomstige projecten

die Vlaanderen op het programma heeft staan, bijvoorbeeld de Oosterweelverbinding. Ik weet dat een eminent voorzitter van een regeringspartij – zijn naam ontsnapt me – in De Zevende Dag langs zijn neus weg heeft gezegd dat je voor alle grote werken de pi-factor in rekening moest brengen. Daarmee bedoelde hij dat je elke kostprijs – de presentator maakte een grote vergissing, want hij wist niet hoeveel pi was, maar ik zal het zeggen: 3,14 – moet vermenigvuldigen met zijn drievoud om tot de uiteindelijke kostprijs te komen. Als ik die zaken samenleg – dat men niet in staat is geweest om een degelijke raming te maken, dat we voor de helft van de uitgevoerde werken al 60 tot 80 procent hoger zitten, dat Vlaanderen een van de meest ambitieuze openbare projecten aankondigt voor de komende jaren – dan maak ik me geweldig veel zorgen over de financiën van Vlaanderen, zonder me uit te spreken over mijn inschatting van dat project.

Hoe gaan we vermijden dat onze opvolgers over tien jaar zullen worden geconfronteerd met weer eens een vernietigend rapport van het Rekenhof? Gaan we ervan uit dat de structuur zoals die is opgezet voor het oplossen van de zwarte punten, heeft gedysfunctioneerd en dat die moet worden verbeterd? Of zeggen we: dit nooit meer, en we gaan het nu anders doen? Op die vragen moeten we antwoorden als we willen dat Vlaanderen en de Vlaamse Regering verder kunnen functioneren. Of is het misschien de bedoeling dat Vlaanderen het federale voorbeeld volgt en nu wil beginnen aan een belangrijke Vlaamse schuld? Het zou jammer zijn dat we daar een strijdpunt van zouden maken.

De voorzitter: Mevrouw Brouwers heeft het woord.

Mevrouw Karin Brouwers: Het is duidelijk dat het van bij het begin fout is gegaan. Als we het goed lezen, dan zien we dat de minister met de beste bedoelingen heeft willen werken aan de verkeersveiligheid, maar dat de aanbesteding en de vergunningsprocedure niet op de normale wijze zijn gelopen. Een dag gepubliceerd, dat was een probleem. Er is nog grote onduidelijkheid. Het Rekenhof zegt zus en AWW zegt zo, de minister zegt nog iets anders. Voor de volksvertegenwoordigers is het moeilijk uit te maken wie juridisch gelijk heeft. Na vandaag blijf ik met die vraag zitten.

Ik wil nog wel eens bekijken of dat het Rekenhof is, mijnheer Reekmans. De suggestie van de heer Keulen om bijvoorbeeld de Interne Audit van de Vlaamse Administratie (IAVA) in te schakelen, is niet zo slecht. Kan het parlement een onafhankelijk juridisch advies vragen? Je hebt een gespecialiseerd advocatenkantoor nodig voor de overheidsopdrachten. Zo'n kantoor werkt voor AWW.

Het is me ook niet duidelijk hoe de integrale aanpak mogelijk is geweest. Bij sommige zwarte punten moesten er tunnels komen, zelfs geluidsschermen, maar die hebben weinig te maken met verkeersveiligheid. De vraag is of dat wel kon volgens de kaderovereenkomst. Het ging om kleine aanpassingen ten voordele van de verkeersveiligheid van zwarte punten. In de loop der jaren is dat uitgebreid tot grote projecten, die normaal nominatief in een meerjarenplanning en op de begroting terug moeten te vinden zijn, maar dat was niet het geval.

Er is een grote discrepantie tussen het soort zwarte punten dat is aangepakt. Was dat de bedoeling van in het begin? Misschien wel, maar dat moet u volgende week dan zeker zeggen, minister. Het lijkt erop dat men op die manier zaken heeft willen realiseren, die men via de gewone begroting veel later zou hebben gekregen.

Over de essentiële prijswijziging heeft het Hof van Justitie nooit gezegd wat dat precies is. Is het mogelijk dat als dergelijke contracten worden bedongen, de Vlaamse Regering zegt dat het gaat om een essentiële prijsstijging vanaf x percent? Kan men zoiets overwegen? Dat is een juridische vraag. Ik heb daar geen antwoord op.

Er is nog iets dat me verwondert. Op 29 juni 2010 was het parket al ingelicht. Dat is nu toch bijna een jaar geleden. We hebben er niets meer van vernomen. Betekent dat dan dat er weinig of geen strafrechtelijke zaken zijn? Is het normaal dat het zo lang duurt? Waarom doet

het parket daar niets mee? Geeft de aanwijzing van het Rekenhof geen aanleiding tot vervolging of onderzoek? Moet het Rekenhof het parket niet vragen hoe het zit? Wij kunnen dat niet doen. Ik dacht dat er ook een soort scheiding van machten is.

Mijnheer Roelants, u hebt me uitgedaagd. Neem me niet kwalijk, maar van de zeer zware punten zijn er in Leuven vier van de vijf niet aangepakt volgens de tabel in het rapport van het Rekenhof. Het is dan ook niet duidelijk waarover het precies gaat. Ik heb het vorige keer al in uw afwezigheid gezegd naar aanleiding van de vragen die toen werden gesteld. Dat was toch wel een probleem. U zegt dat er geen draagvlak was. Maar de voorstellen waar TV 3V telkens weer mee afkwam, konden het stadsbestuur niet bekoren. Ze waren absoluut niet realistisch. Dat had absoluut niets te maken met de burgemeester. (*Gelach*)

Ik zat zelf in die stuurgroep. Ik kan u zeggen dat we telkens van onze stoel vielen toen men met het zoveelste dubbeldekskruispunt afkwam, terwijl het volgens ons allemaal veel eenvoudiger op te lossen was. Eigenlijk werd door TV 3V niet geluisterd naar de stad. Dat is een van de oorzaken.

Momenteel is Grontmij voor het streefbeeld van de ring aangeduid, en niet meer TV 3V. Zitten de zwarte punten op de ring rond Leuven in het zwartepuntenprogramma of niet? Het gaat waarschijnlijk om zwarte punten die niet meer door TV 3V worden gedaan, maar wel door Grontmij. Dat betekent dat u alleszins voor één geval afgeweken bent van wat TV 3V had moeten doen. Hoe zit het voor punten die nog niet zijn afgewerkt? Kan men zeggen dat men opnieuw begint? Hoe staat u daartegenover? Blijkbaar hebt u dat voor Leuven wel kunnen doen. U hebt gezegd te stoppen. Men is dan naar een ander studie bureau – Grontmij – gestapt. (*Opmerkingen van de heer Peter Reekmans*)

Grontmij apart, mijnheer Reekmans. Dat is wat anders.

U hebt gezegd dat een ondertunneling van de Naamsepoort werd voorgesteld, die technisch niet haalbaar zou zijn. Staat dat nu vast? Want het studie bureau Grontmij onderzoekt dat nu nog. Ik dacht dat er nog geen uitsluitsel over bestond dat een tunnel onder de Naamsepoort niet mogelijk zou zijn. Indien ja, zou ik dat wel graag weten. Dat is iets waar de stad Leuven al zeer lang op wacht.

Ik denk dat we sowieso naar een draaiboek moeten gaan. Minister Crevits heeft verwezen naar een procedurehandboek. Als een dergelijk handboek wordt opgesteld, wordt dan gezorgd voor een soort benchmark om te zien hoe de ons omringende landen het doen? Ze zijn toch ook onderworpen aan dezelfde Europese regelgeving. Hoe kan men er economisch onderzoek in inbrengen naar het optimaal contract? Ik denk dan aan de degressieve regeling enzovoort. Ik zou u willen vragen om rond te kijken hoe men dat elders aanpakt.

De heer Keulen had het over de interne audit. Dat is een mogelijkheid. Er is echter ook een afdeling Overheidsopdrachten. Die mensen zijn hier ook aanwezig. Hebben zij hun licht al eens laten schijnen over alle elementen die het Rekenhof aanbrengt? Hoe kan er met hen in de toekomst eventueel worden samengewerkt? Kunnen zij ons eventueel ook een advies bezorgen?

In plaats van zoveel punten uit te besteden aan één studie bureau, moeten we ons toch afvragen of AWV zelf niet versterkt moet worden. De middelen moeten dan natuurlijk dezelfde blijven. De vraag is of we met de mensen van AWV de zaak niet zo veel mogelijk zelf doen en ze veel beter in de hand te houden. Ziet u dat zitten?

De voorzitter: De heer van Rouveroj heeft het woord.

De heer Sas van Rouveroj: Voorzitter, ik heb drie vragen/bemerkingen. Er zijn immers al heel wat, naar mijn aanvoelen terechte, vragen gesteld.

Op slide 31 wordt gesteld dat als het gaat over gecombineerde dossiers, men niet kiest voor twee verschillende studie bureaus, maar dat men dan de opdrachten om aan één project te werken, gunt aan degene die het project heeft in het ondergeschikt dossier, als ik het zo mag

uitdrukken. Ik hoor dat niet graag als het over gemeentebesturen gaat. In dit geval zal ik het echter toch maar zo formuleren. Hoeveel gecombineerde dossiers waren er? U geeft een aantal voorbeelden. Ik had echter graag de absolute cijfers en de relatieve verhoudingen. Met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid is de combinatie Technum, Arcadis en Grontmij toch wel heel dominant in het Vlaamse landschap als het gaat over studiebureaus. Het zou me dan ook niet verbazen als dat zich vaak zou hebben voorgedaan.

Ik heb in verband met het verslag van het Rekenhof een vraag over de kennisgeving aan het parket. Het is pas van gisteren geleden dat ik hierover met de minister-president een gesprek heb gehad in de commissie Landbouw. We hadden het namelijk over frauduleuze praktijken binnen het intergemeentelijke Cultuuroverleg Meetjesland (COMEET). Die praktijken werden vastgesteld door middel van een verslag van de Vlaamse Landmaatschappij (VLM). Ik heb de VLM trouwens geëerd voor de accuratesse van het verslag met de opmerking dat het de kwaliteiten van een verslag van het Rekenhof had – laat het ook een compliment voor het Rekenhof zijn. Het verslag van de VLM is heel formeel: het gaat over fraude. Het is een overtreffende trap ten aanzien van de vaststellingen die u hier maakt, alhoewel de grenzen niet altijd even duidelijk zijn.

In tegenstelling tot de heer Keulen zit ik nog maar anderhalf jaar in dit parlement, maar ik heb wel al twintig jaar lokale praktijk achter de rug als eerste schepen van de stad Gent. Ik wist niet wat de procedure eigenlijk is binnen dit parlement of binnen de Vlaamse Regering in het geval er feiten worden vastgesteld die een strafrechtelijke component hebben – waarmee ik niet zeg dat dit nu het geval is. Is het dan in het algemeen gebruikelijk dat de Vlaamse Regering het parket op de hoogte brengt? Het antwoord van de minister-president was heel formeel. Hij zei dat het in feite niet gebruikelijk is dat de Vlaamse Regering, laat staan het Vlaams Parlement overgaat tot klachtenstelling bij het parket, dat dit niet tot de gebruiken van het huis behoort. De frauduleuze praktijken binnen de intergemeentelijke COMEET werden ook gesignaleerd aan OLAF, de fraudebestrijdingscel van Europa. De minister-president zei dat die fraudebestrijdingscel gevat is en dat die wel zal handelen naar recht, waarna we zullen zien wat dat in de toekomst betekent.

Mijnheer Beckers, behoort het tot de gebruiken van het Rekenhof om wanneer het meent dat er bepaalde malversaties zijn, dit mee te delen? Ik lees letterlijk: “Op basis van die argumenten beslist het Rekenhof de procureur des Konings te Brussel in te lichten.” Inlichten is natuurlijk geen klachtstelling, dat is iets anders. Ik heb u heftig non-verbaal zien reageren toen collega’s het hadden over een klachtstelling. Dat is het inderdaad niet, juridisch is het geen klacht, maar een mededeling. Ik wil toch graag even weten of het behoort tot de gebruiken, tot de methodiek van het Rekenhof wanneer het feiten ter kennis krijgt.

U weet dat ik mijn hart heb verloren aan de havens en de zeevaart en als u het mij toestaat, wil ik graag de volgende vergelijking maken. Ik heb het gevoel dat we hier te maken hebben met een mammoettanker met onder dek achthonderd projecten. Het schip wordt opgetuigd, de bemanning monstert aan. Het is voor een keer niet estuair, want voor achthonderd projecten is een versterkt binnenschip iets te zwak. Daarenboven wil ik niet van Zeebrugge naar het hinterland, ik wil naar de overkant van de Atlantische Oceaan en dat moet ik binnen een bepaald tijdsbestek doen. Het is een lange trip voor dat schip. Het vertrekt uit de haven van Zeebrugge en het vaart richting New York – als het een cruiseschip zou zijn, zou het naar Miami varen, maar als het gaat om verkeersveiligheid en zwarte punten, lijkt me dat geen gelukkige metafoor. Halverwege de oceaan – u ziet het zo gebeuren, mijnheer Penris – heeft dat opgetuigde schip te weinig ‘heavy fuel’ en begint het te dobberen. Ondertussen is de bemanning deels veranderd. De administrateur-generaal van toen is ondertussen vervangen door de huidige en ook de minister is al een paar keer vervangen. Laat de minister de kapitein zijn en de administrateur-generaal de eerste stuurman. Wat moeten ze dan doen? Het schip ligt te dobberen in het midden van de oceaan en New York is nog veraf, maar ze willen er wel geraken. Als een schip in de richting van New York vaart, is er ook de mogelijkheid van ijsbergen. De situatie is niet eenvoudig.

Ik trek daaruit de conclusie dat de basisfout natuurlijk in de allereerste plaats werd gemaakt door degenen die het schip hebben uitgerust in 2002 in de haven van Zeebrugge, maar die er niet voor gezorgd hebben dat alles aanwezig was om de overtocht veilig te bewerkstelligen. In het verslag van het Rekenhof staat op pagina 13, natuurlijk ter ontlasting van de voorganger van de administrateur-generaal, maar in dezen is er continuïteit van openbaar bestuur, ook voor u, mijnheer de administrateur-generaal, dat er wel degelijk in 2002 iets aan toenmalig minister Stevaert werd gezegd. Ik lees het even voor: “Met betrekking tot de weinig gefundeerde financiële onderbouwing van het globale project merkte de toenmalige administrateur-generaal van AWV op dat slechts in zeer algemene termen een raming kon worden opgesteld omdat aanvankelijk nog niet bekend was welke kruispunten en wegvakken zouden worden aangepakt. Ook was er nog geen zicht op de oplossingen. De administrateur-generaal stelde dat de raming derhalve eerder een theoretische oefening betrof gebaseerd op mogelijke gemiddelde waarden.” Wanneer men echter op basis van een theoretische oefening de oversteek probeert te maken van Zeebrugge naar New York of Miami, dan zal dat wellicht vaak niet lukken.

Halverwege komt de mammoettanker tot stilstand. Men is dan al tientallen kilometers aan het remmen. De vraag is dan hoe men aan de middelen geraakt om alsnog de overtocht voort te zetten. En daar krijg ik de indruk dat er een vorm van piraterij is losgebroken, waarvoor – uiteindelijk door de precaire omstandigheden – wel enigszins begrip. Maar er zijn natuurlijk grenzen om de betrachte doelstelling te realiseren. Minister, voorzitter, administrateur-generaal, ook daar zou ik tegen volgende donderdag graag uw reflecties op hebben. Ik wil vooral ook de reflectie van het Rekenhof op deze metafoor. Hoe zou het Rekenhof met deze situatie omgaan? De vraag is alleen of het de taak is van het Rekenhof om hierop een antwoord te geven.

Mevrouw Griet Smaers: Ik denk dat er nagenoeg eensgezindheid is over het uitgangspunt en de start van dit dossier. Het verrast me wel dat partijen als Groen! en Open Vld zeggen dat het dossier in 2002 niet goed was voorbereid. Die partijen zaten in de regering toen dit dossier is gegund. Ik sta achter de opmerkingen en de kritiek op de gunning en de voorbereiding van het dossier. De algemene conclusie is hier trouwens dat het dossier slecht is opgestart. Dat blijkt ook uit de kritiek van het Rekenhof. Een dergelijke opstart, voorbereiding en gunning van een dossier van een dergelijk groot project mag niet meer. De belangrijkste doelstelling was correct. Iedereen wil het aantal verkeersslachtoffers snel terugdringen. De aanpak en de voorbereiding moesten echter anders. Dat is ook voor de minister een belangrijke les. Dat zien we aan de antwoorden die zij heeft gegeven aan het Rekenhof.

Wat de uitvoering van het dossier en het projectmanagement betreft, heb ik nog een vraag voor AWV. In de toelichting wordt een opsplitsing gemaakt naar de controle op de uitvoering van het project. Er staat ergens dat AWV ook gezien dit contract aan TV 3V een bepaalde controle heeft op de uitvoering van de werken. Wat was de precieze controlefunctie van AWV? Welke controle werd uit handen gegeven van TV 3V?

Ik heb op de slides gezien dat de controle op de werf en de controle op de werfopvolging wel in het contract van TV 3V was opgenomen. Er was ook nog een controle bij AWV maar het is me niet helemaal duidelijk hoe dat in elkaar zit. Graag wat meer uitleg bij die opsplitsing en de verantwoording daarvoor.

Wat de gecombineerde opdrachten van TV 3V betreft, is het evident dat indien er strafrechtelijk inbreuken zouden zijn gepleegd, dat moet worden uitgeklaard en daar gevolg aan moet worden gegeven. Hoe is dit intern opgevolgd en aangepakt?

Ik heb nog een vraag om toelichting over een onduidelijkheid. Op bladzijde 30 van de toelichting van AWV staat dat er blijkbaar een advies van de Inspectie van Financiën zou zijn geweest over de aanvullende opdracht aan TV 3V. Die aanvullende opdracht moest aan dezelfde voorwaarden gebeuren als bij het aanvankelijke contract. In het rapport van het

Rekenhof lees ik een andere visie. Het Rekenhof is van oordeel dat er op een aantal momenten een heronderhandeling kon gebeuren van het contract. Ook daar wil ik graag duidelijkheid over. Moest men verder gunnen aan die aanvankelijke voorwaarden of was daar een andere mogelijkheid zoals het Rekenhof lijkt te suggereren?

Het Rekenhof gaf ook de belangrijke aanbeveling dat er veel duidelijker en geïntegreerd moet worden gerapporteerd aan het Vlaams Parlement. Ook de minister heeft de opdracht gegeven aan AWW om te voorzien in een geïntegreerde rapportage. Ik zou in die verdere rapportage willen zien wat het budget nu nog is dat aan TV 3V wordt vooropgesteld voor de uitvoering van projecten die tegen 2013 zouden moeten zijn gegund.

Als algemene conclusie kan ik zeggen dat het zwartepuntenprogramma geen ‘never ending story’ mag zijn. Er is een project en we weten dat er nog heel wat gevaarlijke punten zijn naast de 800 geselecteerde punten. Hoe gaan we daarmee om? Ik denk niet dat het verstandig is om dat op dezelfde manier te doen als met dit programma is gebeurd. Het is belangrijk om de evaluatie van het Steunpunt Mobiliteit af te wachten. Wat levert dat op? Hoe moeten we zo goed mogelijk de verkeersveiligheid verhogen door infrastructurele ingrepen? Enkel door het punt af te werken of door ‘de zwarte lijn’ aan te pakken? Er moet ook een eindevaluatie van dit project komen. En er moet een uitklaring komen van juridische adviezen en juridische contradicties die er nog zouden bestaan tussen de visie van het Rekenhof en de visie van AWW. Dan kunnen we met voldoende kennis van zaken nagaan wat de eindstand van dit project is en hoe we in de toekomst de zwarte punten en de zwarte lijnen op de meest efficiënte manier aanpakken. Ik zou dat in deze commissie binnenkort heel graag willen beoordelen.

De heer Jan Peumans: Collega’s, ik heb voorgesteld om hier eens een aantal oudere rapporten van het Rekenhof te behandelen. Ik hoor verwijzingen naar schadedossiers, naar verrekeningen enzovoort. Het Rekenhof heeft in het verleden een aantal zeer interessante rapporten gemaakt, met een aantal aanbevelingen voor de administratie. We kunnen misschien eens aan de administratie vragen wat ze met de aanbevelingen van het Rekenhof heeft gedaan.

Mijnheer Reekmans, er bestaan een aantal zeer interessante IAVA-rapporten. Er wordt hier gevraagd om bijkomende audits te laten doen door IAVA. IAVA heeft een aantal grote audits gedaan binnen AWW waarin ook een heleboel aanbevelingen staan die we misschien ook eens kunnen toetsen.

De heer Keulen zegt dat hij nog nooit zo’n rapport heeft gelezen. Ik kan u nog zulke rapporten laten zien, want ik lees al rapporten van het Rekenhof sinds 1977. We hebben een Rekeningenboek 2009 gekregen waar een aantal interessante verwijzingen naar de bevoegdheden van deze commissie staan. Mevrouw Brouwers is de enige die dat boek heeft gelezen en er vragen aan de minister over heeft gesteld.

Minister, ik zou ook graag een opsomming krijgen van wie in welke regering zat toen welke beslissingen genomen zijn. Het Rekenhof spreekt altijd omfloerst van ‘een bepaalde minister’. Ik zou graag weten wie wanneer bevoegd minister was. Ik zou ook graag weten wie toen de secretaris-generaal en de directeur-generaal was. Er is een politieke verantwoordelijkheid, maar er is ook een administratieve verantwoordelijkheid. Als het Rekenhof audits doet, moet men met de aanbevelingen iets doen. Ik ben er een groot voorstander van dat men de rapporten van het Rekenhof ernstig neemt. Ik heb daarvoor geen behoefte aan een bijkomend juridisch advies. Het Rekenhof werkt voor het Vlaams Parlement en ik heb het volste vertrouwen in het Rekenhof. Het Rekenhof heeft natuurlijk niet altijd gelijk, maar in de meeste gevallen wel. In de BAM-periode waren we heel blij dat we het Rekenhof hadden.

Minister, wat mij vooral interesseert, is wat ik zou willen noemen ‘de privatisering van het ministerie van Openbare Werken’. Indertijd hebben we eens een aantal hoorzittingen

gehouden over de greep van de studiebureaus. Ik nodig u uit om dat rapport nog eens op te vragen. Ik denk dat 25 tot 30 procent van de studieopdrachten werden uitgegeven aan studiebureaus, volgens mij altijd aan dezelfde studiebureaus. In het BAM-dossier is er al voor 60 of 70 of 80 of 90 of 100 miljoen euro aan erelonen uitbetaald. U moet eens nagaan wie de minister was die dit indertijd gelanceerd heeft – ik noem geen namen – en die zulke projecten wou uitbesteden aan de grote deskundigheid van grote private studiebureaus om de werken zeer snel te kunnen uitvoeren. Dit is hetzelfde verhaal: als men de privé inschakelt, dan heeft men de garantie dat werken veel sneller kunnen worden uitgevoerd.

Het stuit me echt tegen de borst, mijnheer Reekmans, dat erelonen of rekeningen die contractueel niet kunnen, wel moeten worden betaald. Dat het studiebureau het lef heeft dat te vragen! Ik lees in het rapport van het Rekenhof dat studiebureaus zich van bepaalde dingen niets aantrekken, ze dienen het in en krijgen het betaald. Dan is er iets fundamenteels aan de hand.

Dat is een beetje vergelijkbaar met wat er in het BAM-verhaal is gebeurd. Ik kom altijd dezelfde jongens en meisjes tegen en die beweren altijd dat zij, omdat zij een privé-bureau zijn, het veel beter en sneller kunnen dan de administratie. De administratie zou veel te langzaam zijn en daar niet toe in staat zijn. De aandeelhouders beleven daar geweldig veel plezier aan.

Wij moeten eigenlijk de discussie voeren over de privatisering van dit departement. Het is natuurlijk gemakkelijk om een kaderovereenkomst te maken en dat toe te wijzen aan een studiebureau, dat het werk dan moet uitvoeren. Daardoor trek je deskundigheid uit die administratie weg. Je maakt die andere veel slimmer, door die een monopolie te geven.

Ik heb het rapport deze morgen gelezen. Niet helemaal, ik heb elke keer naar de conclusie gekeken. Zo moet je dat doen: eerst de conclusies en dan teruglezen. Dat werkt veel beter. Minister, ik ben echt geschrokken van de inhoud van dat rapport. Daarin kan ik de heer Keulen bijtreden. Ik zou graag willen weten wie er allemaal in die regeringen zat. Er zijn er meer die boter op het hoofd hebben. Als er ministers van mijn partij dat mee hebben goedgekeurd, hebben ze ook boter op het hoofd.

Nu zijn we het als commissie aan onszelf verschuldigd om eens per jaar de mensen van het Rekenhof, de administratie en de minister uit te nodigen om te vragen wat er nu in feite is gebeurd met de aanbevelingen van het Rekenhof. De heer Penris heeft dat mee aan de orde gesteld. Het Uitgebreid Bureau heeft gezegd dat de rapporten van het Rekenhof nu eens eindelijk moeten worden geagendeerd in alle commissies waar ze moeten worden besproken. Bespreking is één, de waan van de dag, mijnheer Reekmans, is twee. Veel belangrijker is om binnen een jaar die aanbevelingen nog eens te overlopen.

De minister heeft uitgebreid geantwoord en gezegd hoe ze met de aanbevelingen zal omgaan. Het is ook iets dat de minister heeft geërfd. In de politiek gaat het nu eenmaal zo. Ik ben vooral geïnteresseerd in wat er met die aanbevelingen van het Rekenhof uiteindelijk gebeurt. Er is een eerste aanzet gegeven. Ik ben benieuwd hoe we daarmee zullen omgaan. Sorry collega's, maar dat vind ik veel belangrijker dan een voorstel van resolutie indienen over een of andere lokale weg.

Minister Hilde Crevits: Er is enerzijds het rapport van het Rekenhof en anderzijds zijn er de audits. Dit moet mij van het hart. Mensen vragen hier nu een grote audit. Het lijkt me goed om eens te graven in de notulen. Niet langer dan een jaar geleden heb ik gezegd dat er één grote audit is, maar dat je ook steekproefaudits kunt laten doen door ons intern controleorgaan. Er was toen twijfel of er voldoende controle was op bepaalde werkzaamheden. Ik heb toen een afspraak gemaakt met de dienst interne audit, die heeft toegezegd om die interne audits te doen. Die lopen nu op een aantal fronten. Ik wil niet dat u de indruk hebt dat ik niet eens een audit doe. Ik heb steekproefaudits gevraagd. Die gebeuren onaangekondigd. Het is de bedoeling om inzicht te krijgen in de werkwijze.

De heer Roelants heeft me gemeld dat als er een globale audit is gebeurd, er ook opvolgingsaudits komen. Dat betekent dat men moet rapporteren hoe men omgaat met de aanbevelingen van een audit. Vervolgens wordt er opnieuw gescreend om te kijken of er vooruitgang in zit.

De administrateur-generaal heeft een voorstel gedaan voor een zesmaandelijks rapportage. Los van alle antwoorden die volgende week moeten worden gegeven, zou ik het op prijs stellen als we tot een akkoord komen over de wijze waarop gerapporteerd zal worden. Ik zal vragen dat de heer Roelants dat bezorgt. Dan kunt u er uw licht al eens over laten schijnen. Ik zal vragen dat het juridisch advies zo snel mogelijk aan u bezorgd wordt.

Ik wil mijn appreciatie uitspreken voor het werk van het Rekenhof en de kritische opmerkingen die gemaakt zijn. AWW heeft geprobeerd met het advies post factum een motivering mee te geven waarom op bepaalde momenten een keuze wordt gemaakt en wat de juridische context kan zijn. Over niet alles bestaan meningsverschillen. Die zijn er op drie punten. De vraag is of we de absolute waarheid kunnen achterhalen. De wetgeving op de overheidsopdrachten is een soms interpreteerbaar geheel. Ik vraag me af of je daarover het ultieme juridische advies kunt vragen. Er zijn nu twee juridische adviezen.

Belangrijk is, – en dat wil ik uitklaren tegen volgende week –: als we nog eens met een dergelijk probleem worden geconfronteerd, welke weg zullen we dan bewandelen? Anders blijven we adviezen van het Rekenhof krijgen, en zegt AWW misschien opnieuw dat zij het anders interpreteren. Het zou nuttig zijn om een consensus te vinden over hoe we in de toekomst met dergelijke uitdagingen omgaan. Ik probeer een initiatief te nemen om tot zo'n consensus te komen.

De voorzitter: Volgende week komt er een antwoord op alle vragen die hier gesteld zijn, aan de administratie, aan de minister en aan het Rekenhof.¹

Het incident is gesloten.

■

Vraag om uitleg van de heer Marino Keulen tot mevrouw Hilde Crevits, Vlaams minister van Mobiliteit en Openbare Werken, over trajectcontrole op de E17 - 1559 (2010-2011)

De voorzitter: De heer Keulen heeft het woord.

De heer Marino Keulen: Minister, ik heb u twee maanden geleden in de plenaire vergadering een actuele vraag gesteld over het trajectcontrolesysteem op de E17 ter hoogte van Gentbrugge. Hoever staat het nu met de uitvoering ervan? Wanneer mogen we de implementatie en de operationalisering van dat projectcontrolesysteem verwachten?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mijnheer Keulen, ik heb een lang theoretisch antwoord mee, maar ik heb ook het relaas van de plenaire vergadering nagelezen. Dat antwoord geldt vandaag nog. U weet dat die modelgoedkeuring moet worden aangevraagd door de private speler. Die heeft ondertussen het Nederlands Meetinstituut (NMI) de opdracht gegeven om al die testen te doen. Dat zijn honderd testen. Die zijn momenteel lopend. Een aantal ervan zijn nog niet uitgevoerd. Een gelijkaardige installatie dan diegene die er staat, moet worden getest op vorst- en regenbestendigheid. Voor mij is dat niet nodig, omdat die installatie tenslotte al een

---

¹ Zie *Handelingen* VI. Parl. 2010-2011, nr. C191-OPE15, p1-33 en *Parl. St.* VI. Parl. 2010-2011, nr. 37-J/2

jaar in weer en wind staat. De testen lopen alleszins. Zodra alles klaar is, wordt het dossier aan de Federale Overheidsdienst Economie of de dienst Meteorologie bezorgd. Zo kan die alvast de voorbereidingen starten. Ze kunnen echter pas een algemene goedkeuring geven als alle testresultaten gekend zijn. Dat is vandaag nog niet het geval.

Aangezien de private ondernemer die testen uitvoert, kan ik u daar geen overzicht van geven. Maar hij heeft mij bevestigd dat die testen lopend zijn en dat hij het nodige doet om ze allemaal uit te voeren.

Binnen de taskforce Handhaving, waartoe ook de politie behoort, is er wel al een afstemming gebeurd. Zodra de modelgoedkeuring binnen is, zal er ook effectief gehandhaafd worden. Het is dus niet zo dat men dan pas begint aan het organiseren. Als de goedkeuring binnen is, kunnen we onmiddellijk starten met handhaven.

Je kunt je afvragen waarom men het systeem Turnhout niet toepast. Daar wacht men niet op een modelgoedkeuring. We kunnen dat niet doen binnen dat Vlaamse systeem omdat ik wil vermijden dat er honderden betwistingen komen. We moeten ervoor zorgen dat die private firma alles doet wat ze kan. Ook heeft de dame van Meteorologie gezegd dat het wat meer tijd in beslag neemt doordat het de eerste keer is in België dat er zo'n modelgoedkeuring gebeurt. We zijn daar pionier in en ik hoop natuurlijk ook dat we dat effectief zullen blijven en dat er nu plots niet iemand anders sneller dan wij een goedkeuring krijgt. Er wordt hard aan doorgewerkt.

De heer Marino Keulen: Wat verwacht u eigenlijk als timing?

Minister Hilde Crevits: Ik heb me enorm mispakt aan die eerste timing. Men sprak eerst van zes weken, dus dacht ik dat het rond zou zijn tegen Kerstmis. Ik heb u in de plenaire vergadering uitgelegd hoe dat kwam. Men dacht dat het in Vlaanderen vlot zou worden goedgekeurd aangezien gelijkaardige systemen in Nederland ook al waren goedgekeurd. Maar de dienst Meteorologie stelde dat die testen opnieuw moesten gebeuren voor Vlaanderen. Daar is de misrekening gebeurd. Men dacht dat men die testen ook zou aanvaarden voor Vlaanderen. We zijn afhankelijk van dat NMI. Zij moeten het doen. Dat is nog het gekste.

Hoe sneller, hoe liever. Het moet zeker tegen de zomer in orde zijn, maar ik hoop dat het sneller kan. Ik durf daar echter geen uitspraak over doen. Ik heb ook het engagement gekregen van uw partijgenoot, minister Van Quickenborne, dat hun dienst Meteorologie de stukken al informeel zal afdruken zodra ze beschikbaar zijn, zodat het bij hen ook snel kan gaan.

De heer Marino Keulen: Ik vind het alleszins goed dat u het procedé Turnhout niet toepast. Dat lijkt mij met vuur spelen.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

■